

MŪSŲ GIRIOS

2020 / 05

Valtra – patikimas partneris miške

VALTRA

STIPRIAUSI rinkoje – Valtra T144A traktorius su MECHANIŠKAI varoma priekaba KRONOS 160 4WDM

UAB „ROVALTRA“ – vienintelė Valtra Inc. atstovė Lietuvoje
Kalvarijų g. 125-602, LT-08221 Vilnius
Tel. 8 5 2737000, mob. tel. 8 655 97666
El. paštas info@rovaltra.lt • www.rovaltra.lt

Pradedami purkšti Lietuvos pušynai, užpulti kenkėjo vienuolio verpiko

Birželio pradžioje Valstybinių miškų urėdijos Veisiejų regioninio padalinio Stalų ir Veisiejų girininkijose bei Varėnos regioninio padalinio Perlojos ir Marcinkonių girininkijose pasiruošta purkšti spygliagraužio kenkėjo vienuolio verpiko užpultus pušynus. Purškimai truks kelias dienas, atsižvelgiant į oro sąlygas. Iš viso bus nupurkšta 3200 ha miškų. Vėliau Stalų ir Marcinkonių girininkijose purškimas bus kartojamas 725 ha – tuose plotuose, kur kenkėjo skaitlingumas ypač didelis. VMU Kretingos regioninio padalinio Juodkrantės ir Nidos girininkijose miškus purkšti 2000 ha plote numatoma vėliau.

„Šis purškimas yra vienintelis būdas stabdyti kenkėjų plitimą į sveikus medynus. Praėjusiais metais pavyko išgelbėti šimtus hektarų pušynų. Jeigu tų pačių medžių spyglius kenkėjai nugraužtų pakartotinai, pušys neišgyventų“, – sako Valstybinių miškų urėdijos vadovas Valdas Kaubė.

Bet purškiant vienuolio verpiko židinius biologiniu preparatu, kuris veikia drugių vikšrus, nesunaikinami visi kenkėjų vikšrai, todėl reikalingi pakartotiniai purškimai kitais metais. Šiemet Valstybinė miškų tarnyba numatys Stalų ir Juodkrantės girininkijose nupurkšti pakartotinai numatytus plotus bei papildomus, kur sudarė nauji židiniai.

Preparatas, kuriuo bus purškiami miškai, nekenksmingas žmonėms, gyvūnams, vabzdžiams ir augalams. Prieš purškiamų miško plotų ribas 100 m atstumu ant kelių, kelių, takų, kvartalinių linijų iš anksto bus išdėstyti

įspėjamieji draudžiamieji užrašai, kad juose purškimo metu, ir vieną parą po purškimo, draudžiama lankytis.

Draudimo laikui pasibaigus, įspėjimai bus nuimti.

Purškimui parengtas lėktuvas

VMU inf.

4 Kronika

6 Aktualijos

- 6 N. KUPŠTAITIS
Tebeieškant balanso tarp miško naudojimo ir gamtosaugos
- 7 Kaip rasti išeitį iš kritinės situacijos biokuro rinkoje?
- 8 LMS įstatai

12 Miškininkystė

- 12 V. VERBYLA, J. DANUSEVIČIUS
Įvardinkime miškininkus, atlikusius įstabius darbus
- 15 A. KULIEŠIS
Paskelbti pasaulinės miškų apskaitos FRA-2020 rezultatai
- 16 A. KULIEŠIS, A. KASPERAVIČIUS
Medienos ištekliai ir jų naudojimo potencialas Lietuvos miškuose
- 20 M. SIRGĖDIENĖ, D. DANUSEVIČIUS
Paprastosios pušies mitochondrinės DNR haplotipų ir pelkinių populiacijų genetinė įvairovė pagal morfologinius skirtumus ir DNR žymenis

23 Gamtosauga

- 23 Prieš miškus niokojančius keturračius – gausios miškininkų, gamtosaugininkų ir policininkų pajėgos
- 24 B. GRIGALIŪNAITĖ, A. STACEVIČIUS
Pavilnių ir Verkių regioniniuose parkuose šalinami Sosnovskio barščiai
- 26 Pokyčiai Žuvinto biosferos rezervate
- 28 Gamtosaugos naujienos

30 Profsąjungų veikla

- 30 D. RAITELAITIENĖ
Darbuotojų saugos ir sveikatos komitetai reikalingi kiekviename VMU padalinyje

32 Medžioklė

- 32 A. KAMIČAITIS
Valstybiniai medžioklės plotai
- 34 Medžioklės tvarkymo konsultacinės tarybos siūlymai

Mielas skaitytojai, žurnalą „Mūsų girios“ galite užsisakyti:

- parašę žinutę el. paštu rimondas.vasiliauskas@gmail.com; ■ paskambinę tel. 8 687 10616; ■ visuose Lietuvos pašto skyriuose.

Žurnalo indeksas – 5057, indeksas prenumeruojant su nuolaida (*studentams, pensininkams, žmonėms su negalia*) – 5058.

Žurnalo prenumeratos kaina 1 mėn. – 3,50 Eur, su nuolaida – 2,50 Eur.

LIETUVOS MIŠKININKŲ SAJUNGOS
ŽURNALASLeidžiamas nuo 1929 metų birželio
Indeksas 5057, su nuolaida – 5058
2020 m. gegužė Nr. 5 (865)

ISSN 1392-6829

LEIDĖJAS

Viešoji įstaiga „Mūsų girios“

Adresas korespondencijai:

P. d. 604, Vilniaus 16-asis paštas,
Nemenčinės pl. 2, 10001 Vilnius
Mob. tel.: 8 687 10616, 8 687 10614
El. paštas:
rimondas.vasiliauskas@gmail.com
vaclovasmusugirios@gmail.com
www.musu-girios.lt

@musugirios

Įmonės kodas 125302897

PVM mokėtojo kodas LT 253028917

A. s. LT887044060001501044

AB SEB bankas

REDAKCIJA

Direktorius – vyr. redaktorius

Rimondas Vasiliauskas

Mob. tel. 8 687 10616

El. paštas rimondas.vasiliauskas@gmail.com

Atsakingasis redaktorius

Vaclovas Trepėnaitis

Mob. tel. 8 687 10614

El. paštas vaclovasmusugirios@gmail.com

Spausdino AB „Spauda“

Laisvės pr. 60, 05120 Vilnius

www.spauda.com

Tiražas 1000 egz.

Kaina 3,50 Eur

Kaina su nuolaida 2,50 Eur

„Mūsų girios“ (Our Forests) magazine

Editor-in-chief R. Vasiliauskas

PO Box 604, 16th Vilnius Post Office,

LT-10001 Vilnius, Lithuania

Redakcijos ir autorių nuomonė ne visada sutampa.

Už reklamos turinį redakcija neatsako.

„Mūsų giriose“ išspausdintus straipsnius ar jų

dalį perspausdinti galima tik gavus raštišką

redakcijos sutikimą ir su šaltinio nuoroda.

Redakcija pasilieka teisę redaguoti straipsnius.

Balandžio 28 d. nuotoliniu būdu bendrame posėdyje dalyvavę VDU Žemės ūkio akademijos ir agroverslo įmonių UAB „Biržų žemtiekimas“, UAB „Baltic Agro Machinery“, UAB „Dojus Agro“, AB „Lytagra“ vadovai paskelbė, kad jungtinės veiklos sutartimis įsteigtas pirmasis Lietuvoje žemės ūkio inžinerijos studijų klasteris.

VDU Žemės ūkio akademijai visada buvo tvirtas ramstis absolventų klubas „Alumni“, kurio nariai – įvairių įmonių vadovai svariai prisideda gerinant ŽŪA mokomąją bazę, skiria vardines stipendijas, skatindami labiausiai motyvuotus studentus, dalyvauja studentų baigiamųjų darbų vertinimo komisijų ir studijų programų kūrimo bei tobulinimo komitetų veikloje.

VDU ŽŪA kanclerio prof. Antano Maziliausko teigimu, naujasis studijų modelis su katedromis ir laboratorijomis įmonėse yra išskirtinis ir ypatingai svarbus žemės ūkio inžinerijos sektoriui. Tai sektinas pavyzdys sukrusti ir valstybiniais miškininkams.

Balandžio 29 d. Kuršių nerijos nacionaliniame parke Klaipėdos priešgaisrinės gelbėjimo valdybos ugniagesiai, bendradarbiaudami su Neringos savivaldybe ir Valstybinių miškų urėdijos Kretingos regioninio padalinio darbuotojais, surengė pratybas, siekiant sustiprinti pasirengimą galimiems miškų gaisrams gesinti, patikrino turimos techniką privažiavimo galimybes prie vandens paėmimo vietų iš Kuršių marių.

Gegužės 8 d. VDU Žemės ūkio akademijoje nuotoliniu būdu miškininkė Monika Sirgėdienė apgynė žemės ūkio mokslų srities, miškotyros krypties mokslo daktaro disertaciją „*Genetic differentiation of Scots pine mitochondrial DNA haplotypes and bog populations based on morphology and DNA markers*“ (Paprastosis pušies mitochondrinės DNR haplotipų ir pelkinių populiacijų genetinė įvairovė pagal morfologinius skirtumus ir DNR žymenis). Disertacijos mokslinis vadovas – prof. Darius Danusevičius (*plačiau – 20 p.*).

Gegužės 16 d. iš Aplinkos ministerijos viceministrės pareigų atsistatydino Rasa Vaitkevičiūtė, šiose pareigose dirbusi nuo 2019 m. gegužės pradžios. Ministerijoje ji buvo atsakinga už gamtos apsaugą, miškus, saugomas teritorijas ir kraštovaizdį.

Nuo gegužės 25 d. šias kuravimo sritis laikinai perėmė viceministrė Justina Grigaričiūtė.

Gegužės 18 d. LR Seimo Aplinkos apsaugos komitete surengta nuotoliniu būdu konferencija „Išeitis iš kritinės situacijos Lietuvos biokuro rinkoje“, kurią inicijavo šio komiteto pirmininko pavaduotojas Simonas Gentvilas ir Seimo narys miškininkas Kęstutis Bacvinka. Konferencijoje dalyvavo LR Seimo Aplinkos apsaugos komiteto pirmininkas Juozas Imbrasas. Remiantis pranešėjų išsakytais siūlymais, komitete patvirtintas protokolinis sprendimas kreiptis į Vyriausybę spręsti kritinę situaciją Lietuvos biokuro rinkoje (*plačiau – 7 p.*).

Gegužės 20 d. Europos Komisija pristatė ES biologinės įvairovės strategiją iki 2030 m., skirtą kovoti su pagrindiniais biologinės įvairovės nykimo veiksniais, ją saugant ir atkuriant, skatinant įvairių aplinkos, ekonomikos ir socialinių sričių pokyčius. Lietuva pritaria naujai ES biologinės įvairovės strategijai, pateikiančiai platesnį, šiuolaikišką požiūrį į biologinės įvairovės ir gamtos apsaugos politiką, ir aktyviai dalyvaus svarstant konkrečius valstybių įsipareigojimus. Pagrindiniai šios strategijos numatyti veiksmai yra susiję su saugomų teritorijų plėtra, ekosistemų atkūrimu, ekologinės žemdirbystės skatinimu, miestų žalinimu, taršos mažinimu, o ypač daug dėmesio skiriama saugomoms rūšims ir buveinėms. Biologinei įvairovei apsaugoti iš įvairių šaltinių, įskaitant ES fondus ir nacionalinius bei privačius išteklius, bus skiriama 20 mlrd. eurų per metus.

Konkrečius įsipareigojimus ekosistemoms atkurti Europos Komisija planuoja pristatyti 2021 metais.

Gegužės 20 d. LR Seimo Aplinkos apsaugos komitete nuotoliniu būdu surengta konferencija „Natura 2000 tinklo plėtra: kaip suderinti gamtos ir savininkų interesus?“, kurioje aptarta EB svarbos natūralių buveinių apsaugos ir ES šalių saugomų buveinių gamtotvarkos priemonių geroji užsienio praktika bei šių priemonių pritaikymas Lietuvoje, galimas nuosavybės apribojimo kompensavimas, kiti susiję klausimai.

Lietuvoje jau 5 metus bandoma subalansuoti būtiną saugomų teritorijų plėtrą su nuosavybės teisėmis ir valstybės ūkio poreikiais, tačiau visiems priimtiniams sprendimams vis nerandama. LR Seimas pradėjo svarstyti Miškų įstatymo pakeitimą Nr. XIII-4399, kuriuo, be kitų svarbių miškų tvarkymo reglamentavimo pakeitimų, siūlomi ir papildomi geresnei Europos Bendrijos svarbos natūralių miško buveinių apsaugai skirti miškininkavimo sistemos pakeitimai.

Gegužės 21 d. pažymėta ES saugomų teritorijų ekologinio tinklo „Natura 2000“ diena, kuria siekiama priminti visuomenei apie šiose teritorijose esamus gamtos turtus, būtinybę išsaugoti vertingiausias gamtines ir retų bei nykstančių gyvūnų ir augalų rūšių buveines.

Europoje įsteigta beveik 28 tūkst. tokių teritorijų, kurios sudaro apie 18 proc. ES sausumos ir 6 proc. jūrų ploto. Lietuvoje patvirtintos 84 paukščių apsaugai svarbios teritorijos ir 481 – buveinių apsaugai. Jos kartu užima apie 13 proc. šalies ploto.

Europos aplinkos agentūros duomenimis, biologinės įvairovės būklė žemyne blogėja, viena iš priežasčių – nesubalansuota žmogaus veikla. Lietuvoje per pastaruosius 20 metų sumažėjo dviem trečdaliais pievose perinčių kurapkų porų, todėl šie paukščiai įtraukti į Lietuvos saugomų rūšių sąrašą, o žalvarnių peri vos iki 10 porų.

Aplinkos ministerijos Gamtos apsaugos politikos grupės vadovo Algirdo Klimavičiaus manymu, buveinių apsaugai svarbių teritorijų, nustatomų pagal ES buveinių direktyvą, tinklas Lietuvoje dar nėra pakankamas. Šiuo metu atrenkamos papildomos tam tikrų rūšių bei natūralių buveinių išsaugojimui svarbios vietovės ir įtraukiamos į „Natura 2000“ tinklą.

Plėtojant „Natura 2000“ teritorijas ir siekiant geresnės visoje Europoje saugomų gamtinių buveinių ir rūšių apsaugos, bendradarbiauja daug institucijų – Aplinkos ir Žemės ūkio ministerijos, saugomų teritorijų direkcijos, mokslo ir studijų įstaigos. Darbus koordinuoja ir finansuoja „LIFE“ programos integruotasis projektas „Naturalit“.

Gegužės 22 d. paminėta Tarptautinės biologinės įvairovės diena, siekiant atkreipti visuomenės dėmesį į blogėjančią biologinės įvairovės situaciją pasaulyje. 1992 m. pasirašius JT Biologinės įvairovės konvenciją, Lietuva prie šios konvencijos prisijungė 1993 metais.

Gegužės 22 d. Kėdainių rajone, Akademijoje vyko LAMMC Mokslo tarybos posėdis, kuriame tvirtinti LAMMC filialų struktūrinių padalinių vedėjai, aptarti doktorantūros, sąmatos doktorantų stažuotėms, kandidatų į LMA Jaunosios akademijos narius iškelimo ir kiti klausimai.

Gegužės 22 d. surengtas nuotoliniu būdu Medžioklės tvarkymo konsultacinės tarybos prie AM išplėstinis posėdis, kuriame priimta rekomendacinių siūlymų. (*plačiau – 34 p.*)

Gegužės 26-27 d. nuotoliniu būdu vyko Europos Komisijos organizuoti LULUCF ekspertų darbo grupės posėdžiai, kuriuose aptarti ES šalių narių 2019 m. pabaigoje ir 2020 m. pradžioje pateikti patikslinti nacionaliniai miškininkystės apskaitos planai (su miškų atskaitos lygiais) bei EK išvados dėl šių planų. EK pateikė preliminarų deleguotojo akto, kuriame bus patvirtinti miškų atskaitos lygiai 2021–2025 m. visoms ES šalims narėms, variantą ir pristatė patikslintų apskaitos planų peržiūros išvadas. Taip pat prie deleguotojo akto planuojama pateikti ir apibendrintas išvadas dėl šalių pateiktų nacionalinių miškininkystės apskaitos planų atitikimo LULUCF Reglamente Nr. (ES) 2018/841 numatytiems reikalavimams.

Daugiausiai diskusijų sukėlė dideli skirtumai tarp šalių nustatytų miškų atskaitos lygių ir jų nacionalinėse ŠESD apskaitos ataskaitose pateikiamų miško žemėje absorbuojamo ŠESD kiekio.

EK informavo, kad dar kartą peržiūrės šių posėdžių metu išsakytas ir raštu pateiktas ekspertų darbo grupės pastabas ir šalių narių atsakymus į iškilusius klausimus. Tuomet bus paruoštas ir šalių pastaboms pateiktas galutinis deleguotojo akto ir jo priedų variantas. Planuojama, kad šie dokumentai šalių pastaboms bus pateikti antroje birželio pusėje.

Gegužės 27 d. LR Vyriausybė, apsvačiusi Aplinkos ministerijos parengtą teigiamą išvadą dėl šalies Prezidento G. Nausėdos siūlomo Miškų įstatymo pakeitimo, pritarė šiai išvadai ir teiks ją LR Seimui. Siūlomas Miškų įstatymo pakeitimo projektas numato nuo 8 ha iki 4 ha sumažinti didžiausią leistiną atskiro plyno kirtimo plotą IV miškų grupės

(ūkiniuose) miškuose, kurie sudaro daugiau kaip 70 proc. visų Lietuvos miškų.

Miškų įstatymo pataisa leistų mažinti žalą ekosistemoms, kuri atsiranda dėl atskirais atvejais taikomų didelio ploto plynųjų kirtimų, taip pat vizualinį šių kirtimų daromą poveikį. Šis pakeitimas neturės esminės įtakos įprastai miškininkavimo praktikai ūkiniuose miškuose.

Gegužės 28-29 d. VDU Žemės ūkio akademijoje surengtos virtualios Moksleivių dienos, kurių metu vykusiuose virtualiuose susitikimuose su fakultetų atstovais moksleiviai supažindinti su studijų programomis universitete, atsakyta į jiems rūpimus klausimus. Nuo gegužės 25 d. vyko abiturientų registracija birželio 4 d. ir 11 d. dalyvauti virtualiuose susitikimuose apie priėmimą į Vytauto Didžiojo universitetą 2020 metais.

Gegužės 29-30 d. Valstybinių miškų urėdijos, Valstybės sienos apsaugos tarnybos, Aplinkos apsaugos departamento darbuotojai ir policija surengė bendrą prevencinį gamtosauuginį reidą VMU Nemenčinės, Šalčininkų, Trakų, Dubravos ir Kretingos regioninių padalinių miškuose bei saugomose teritorijose, kur dažniausiai pastebimi važinėjantys keturračiais ar krosniniais motociklais iškylautojai (*plačiau – 23 p.*).

* * *

AM parengė Medžioklės egzaminą tvarkos aprašo pakeitimus ir kviečia visuomenę su jais susipažinti bei iki birželio 17 d. teikti pastabas ir pasiūlymus. Pakeitimuose numatyta rinkliava už medžioklės teorijos ir šaudymo egzaminų laikymą bei perlaikymą.

Prašome Jūsų skirti 1,2 proc. sumokėto GPM žurnalui „Mūsų girios“

Prašymą VMI galite pateikti iki liepos 1 d.:

1. Elektroniniu būdu per EDS <https://deklaravimas.vmi.lt> ;
2. Įteikti tiesiogiai mokesčių administratoriui;
3. Išsiųsti mokesčių administratoriui paštu adresu:
VMI prie FM Mokestinių prievolių departamento Dokumentų tvarkymo ir archyvavimo skyriui Neravų g. 8, 66257 Druskininkai.
4. Pateikti per e. VMI mobiliąją aplikaciją (tai mobilioji programėlė, kuria gyventojams pateikiamos aktualiausios VMI paslaugos).

Formą FR0512 v.3 rasite čia <http://www.vmi.lt/cms/formos>.

Nuoširdžiai Jums dėkojame!

Mūsų rekvizitai:

VŠĮ „Mūsų girios“, įmonės kodas 125302897
A. Juozapavičiaus g. 10A, 09311 Vilnius

TEBEIEŠKANT BALANSO tarp miško naudojimo ir gamtosaugos

Dr. NERIJUS KUPSTAITIS

Besitęsiant diskusijoms apie Lietuvos miškų politiką po 2020 metų, lygiagrečiai „į trasą įšoka“ ir viena labai svarbi trumpojo laikotarpio miškų politikos priemonė – Miškų įstatymo pakeitimo projektas dėl miško kirtimų reglamentavimo pakeitimų, siekiant geresnės miško ekosistemų, įskaitant ir EB svarbos miško buveines, apsaugos. Teisybės dėlei reikia pasakyti, kad šis Aplinkos ministerijos ilgiau nei metus rengtas ir derintas bei galiausiai per Vyriausybę Seimui pateiktas įstatymo pakeitimo projektas apima daug daugiau, nei vien miško kirtimų reglamentavimą, tačiau didžiausią rezonansą ir diskusijas sukelia būtent tas klausimas, todėl apie tai plačiau.

Kalbėdamas apie šį projektą, kaip trumpojo laikotarpio miškų politikos priemonę, turiu galvoje, kad jis iš esmės niekaip nepertvarko esamos miškų ūkio reglamentavimo sistemos (tam reikėtų naujos redakcijos Miškų įstatymo ir daug gilesnių diskusijų prieš tai), o tik siek tiek pakoreguoja atskirose miškų grupėse leidžiamus ar draudžiamus miško kirtimus. Tokiu keliu nueita siekiant kompromiso tarp miško savininkų, miškininkų ir gamtosauugininkų intereso – neįvedinėti rimtesnių miško kirtimų apribojimų, bet kartu ir nenustatinėti papildomų ekonominius praradimus kompensuojančių priemonių, kurios neišvengiamai būtų reikalingos, jei apribojimai būtų rimtesni.

Nepaisant to, diskusijos Seime, jo komitetuose ir užkulisuose parodė, kad projektas netenkina ne tik gamtos apsaugos interesą atstovaujančiųjų (to buvo galima iš karto tikėtis, nes pasirinktas nuosaikių apribojimų kelias), bet pasirodo tas projektas nepriimtinas ir miško savininkams, kurių atstovai Seimo Kaimo reikalų komitete pasiekė, jog projektui būtų nepritarta.

Diskusijos tebesitęsia, bet greičiausiai teks pripažinti, kad bandymas tokiam kompromisui nepasitvirtino, o tuomet realiausias kitas kelias – rimtesni miško kirtimų apribojimai vardan geresnės gamtosaugos, o kartu ir didėjančių ekonominių praradimų kompensavimo priemonių paieškos. Svarbu tik, kad visa tai eitų kartu, o ne „apribojimai ryte, o kompensavimo priemonės – ... kada nors“. O toks pavojus išlieka, ypač žinant įtemptą situaciją su šių dienų valstybės finansais.

Kai kalbame apie gamtosaugos ir miško naudojimo santykį nacionalinėje miškų politikoje, labai svarbiu veiksmu tampa visai neseniai viešai pristatytas dar vienas europinio lygmens dokumentas – Europos Sąjungos biologinės įvairovės strategija iki 2030 metų. Tai Europos Sąjungos Komisijos parengtas ir pristatytas dokumentas, kuris nors ir nevisiškai tiesiogiai, bet labai stipriai įtakoja nacionalinius su miškais susijusius sprendimus. Ši strategija skirta kovoti su pagrindiniais biologinės įvairovės nykimo veiksniais ją saugant ir atkuriant, skatinant įvairių aplinkos, ekonomikos ir socialinių sričių pokyčius. Nors visi dokumente nustatyti siekiai yra europinio lygmens, o jų įgyvendinimas šalyse narėse labai priklausys nuo konkrečios specifinės situacijos konkrečioje valstybėje, tačiau keletas tokių bendrų siekių neišvengiamai palies ir Lietuvos miškų politiką.

Pirmiausia tai siekis, kad saugomos teritorijos užimtų ne mažiau kaip 30 proc. sausumos teritorijos ir trečdalis šio ploto būtų saugomi taip vadinamos griežtos apsaugos režimu. Tai nereiškia, kad būtent tokie procentai automatiškai turi būti taikomi ir Lietuvoje, tačiau lyginant su esama situacija, akivaizdi apsaugos griežtinimo kryptis, nes šiuo metu mes Lietuvoje turime tik kiek daugiau nei vieną procentą I grupės (rezervatinių) miškų. Prie šių griežtos apsaugos miškų pirmiausia turėtų būti priskiriami visi pirminiai (senoviniai, natūralūs) miškai (primary forests) – tokie mokslinių tyrimų duomenimis Lietuvoje sudaro apie 0,5 proc. visų miškų, taip pat taip vadinami senieji miškai (*old growth forests*). Dėl pastarųjų sampratos nėra iki galo sutarta. Čia dar daug erdvės interpretacijoms, kokias turime ir Lietuvoje, kai bandomė susikalbėti, ką vadiname pvz., sengire. Be to, dabartinėje Lietuvos saugomų teritorijų sistemoje yra daug IV miškų grupės (ūkinių) miškų, kuriuose miškininkavimo praktika iš esmės tokia pati, kaip ir ne saugomose teritorijose esančiuose miškuose – tokiu būdu jau iš anksto yra užprogramuotas konfliktas tarp gamtosaugos ir miško naudojimo.

Kitas tiesiogiai su miškais susijęs šios strategijos siekis – papildomai pasodinti ne mažiau kaip 3 milijardus medžių. Mes Lietuvoje, kaip ir visoje Europoje miškininkai, labiau įpratę miškus skaičiuoti hektarais, o ne medžiais, tačiau bet kuriuo atveju ta ambicija europiniu lygiu yra maždaug 2 kartus didesnė, nei šandieninės naujų miškų veisimo apimtys. Žinoma, tie 3 milijardai medžių apima ne vien miškus, daug dėmesio numatoma skirti miestų žalinimui, taip pat agromiškininkystei (čia būtų visiškai naujas dalykas Lietuvos teisinėje bazėje), tačiau bendra kryptis yra aiški – didesnė Europos miškingumo plėtra nei iki šiol. Nuanansas yra tas, kad tuos tris milijardus medžių numatoma pasodinti „pilnai laikantis ekologinių principų“, nors ką tai konkrečiai reiškia – vėlgi klausimas iki galo dar nėra atsakytas. Tam Europos Komisija numato parengti „biologinei įvairovei draugiško miškų įveisimo ir atkūrimo gaires“.

Žinoma, yra ir kitų su miškais susijusių svarbių siekių šioje strategijoje, tačiau net ir šių dviejų pavyzdžių pakanka, kad suprastume, koks tai svarbus dokumentas mūsų miškų politikai, ypač kai kalbame apie būsimą dešimtmetį.

Siek tiek gaila, kad naujojo laikotarpio (po 2020 metų) Europos Sąjungos miškų strategija, kuri lygtai turėtų būti pagrindinis europi-

nis dokumentas mums, miškininkams, ne taip greitai skinasi kelią, kaip bioįvairovės strategija. Jau dabar tampa akivaizdu, kad toną užduoda pirmesnis paskelbtas dokumentas, todėl miškų strategija neišvengiamai turės taikytis prie bioįvairovės strategijoje paskelbtų nuostatų. Dabar jau kalbama, kad ES naujoji miškų strategija dienos šviesą greičiausiai išvys tik 2021 metais. Tai, mano supratimu, šiek tiek menkina visuotinai pripažintą darnaus miškų ūkio principais paremtą miškų tvarkymo Europoje koncepciją ir bando įtvirtinti naują ekologinių-ekonominių-socialinių miškų ūkio aspektų balansą, kuris nebūtinai bus palankesnis už dabartinį, kai mes kalbame apie žmogaus poreikius atitinkančius ateities miškus ir miškų ūkį.

Apie europinius dokumentus užsivedžiau ne šiaip sau – jie svarbūs pradžioje minėto dabar Seime diskutuojamo Miškų įstatymo pakeitimų dėl kirtimų apribojimų kontekste, tačiau dar svarbesni šie dokumentai tampa, kai kalbame apie nacionalinę miškų politiką po 2020 metų ir naują balansą tarp miško naudojimo ir gamtos saugos būtent ateinančio dešimtmečio perspektyvoje.

Tie, kas įdėmiau seka miškų politikos aktualijas Europoje ir Lietuvoje, tikrai pastebėjo ir jaučia, kad neišvengiamai artėja tam tikras lūžis, kai daugiausia medienos auginimu ir gavyba paremtas miškų ūkis ir tam pritaikyta miškininkystės teorija ir praktika, turės labiau prisitaikyti prie aplinkos pokyčių ir pirmiausia besikeičiančių visuomenės poreikių miškams. Lietuvoje mes tą diskusiją dar tik pradėdami vystyti, ir šiuo metu labiau kaip miškų politikos kryptį laikotarpiui po 2020 metų sudėtinę dalį.

Dauguma miškų reikalams neabejingų tikrai žino apie vykstančias miškų politikos viešas diskusijas – konferencijas, kurių pirmoji šiais metais įvyko vasario 28 d. Prezidentūroje. Ši įvadinė konferencija labai gerai iliustravo įkaitusią atmosferą ir kardinaliai išsiskiriančias skirtingų visuomenės grupių intencijas Lietuvos miškams, aiškiai parodė, kad ieškant balanso bus reikalingi nauji kompromisiniai sprendimai ir „nieko nekeitimas“ negalės būti ta miškų politikos kryptis ateinančiam bent jau dešimtmečiui. Nors suplanuotą konferencijų ciklo eigą kiek pristabdė karantinas ir koronaviruso situacija, tačiau po pertraukos, dar šių metų birželio pabaigoje organizuojame antrąją konferenciją, kurios pagrindinė tema – miškų potencialo didinimas klimato kaitos kontekste. Čia plačiau aptarsime miškingumo didinimo perspektyvą, kitas priemones, kuriomis miškai geriau prisidėtų prie anglies kaupimo, galiausiai poreikius patiems miškams taikyti prie besikeičiančių aplinkos sąlygų. Renginys numatomas nuotolinis – videokonferencijos forma, taigi registruotis ir dalyvauti jame bus galima ir neišeinant iš namų.

Tolėnėse konferencijose neišvengiamai grįšime ir prie miško naudojimo – gamtos saugos balanso klausimo, ypač kai nauji europiniai strateginiai dokumentai suteikia šiam klausimui papildomų niuansų.

Kaip rasti išeitį iš kritinės situacijos BIOKURO RINKOJE?

LR Seimo Aplinkos apsaugos komiteto pirmininko pavaduotojo Simono Gentvilo ir Seimo nario miškininko Kęstučio Bacvinkos iniciatyva gegužės 18 d. šiame komitete nuotoliniu būdu surengtoje konferencijoje „Išeitis iš kritinės situacijos Lietuvos biokuro rinkoje“ dalyvavo apie 30 dalyvių, tarp jų su miškais ir mediena susijusių visuomeninių organizacijų vadovai R. Lapinskas, V. Jusas, A. Pivorūnas, V. Verbyla.

Pranešėjai atkreipė dėmesį į tai, kad mūsų šalies miškuose pūva nukirsta mediena, jos gamybos atliekos, o biokuras importuojamas iš Baltarusijos.

LRS Aplinkos apsaugos komiteto narys K. Bacvinka pranešime pažymėjo, kad 2018 m. importuojamos medienos kiekiai iš Baltarusijos, palyginus su 2017 m., išaugo iki 40 proc. Dėl šio medienos importo trečdaliu krito lietuviško biokuro kainos, miškuose palikta supūti maždaug už 3 mln. eurų biokuro žaliavinės medienos. Lietuvos valdžios institucijų nemokėjimas naudingai panaudoti vidinių resursų privertė daugelį smulkių medienos verslo įmonių sustabdyti savo veiklą. „Grėšiant ekonominei krizei smulkus verslas yra vertas rimto dėmesio ir pagalbos, o šiuo atveju galima daugelis įmonių, investavusių savo lėšas į techniką ir žmogiškuosius išteklius, lieka užribyje“, – apie situaciją miškų ūkyje kalbėjo Kęstutis Bacvinka.

„Vyriausybė 2018 m. padidino miškų kirtimo normą, argumentuodama būtinybę stabdyti šilumos kainų kilimą ir atpiginti biokurą. Dabar matome neracionaliai naudojamą valstybės turtą. Būtinai greiti sprendimai diskusijose su „Balt-pool“, Valstybinių miškų urėdija, privačiais miškų savininkais ir biokuro gamintojais, kaip kartu išgyventi šį nuosmukį konferencijoje“, – pažymėjo Seimo narys Simonas Gentvilas.

Atkreipti dėmesį į racialesnį medienos panaudojimą biokurui verčia ir dėl klimato kaitos prastėjanti miškų sanitarinė situacija, kai Lazdijų, Varėnos rajonuose, Kuršių nerijos nacionaliniame parke ir kitur apie 5 tūkst. ha plote yra išplitę įvairūs miško kenkėjai, tvarkant pažeistus miškus iškirsta iki 106 tūkst. ha medienos.

Šiai problemai spręsti Seimo narys K. Bacvinka parengė Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo projektą, kuris svarstomas LRS Aplinkos apsaugos komitete. Šio komiteto pirmininkas Juozas Imbrasas, reziumuodamas konferencijoje išsakytas mintis, pažadėjo komiteto posėdyje apibendrintus siūlymus pateikti Vyriausybei.

MG inf.

Miškuose lieka nepanaudota biokuro žaliava

Lietuvos miškininkų sąjunga (LMS), susikūrusi 1929 m. ir turinti 40 metų aktyvios veiklos patirtį (sovietmečiu gyvavo tik Lietuvos miškininkų sąjunga išeivijoje, jungusi į Vakarus pasitraukusius miškininkus, o Lietuvoje veikė daugiau techninio pobūdžio organizacija – Miškų ūkio mokslinė-techninė draugija), pradeda naują savo veiklos etapą. Čia publikuojami nauji, 2020 m. vasario 22 d. suvažiavime priimti LMS įstatai, pagal kuriuos ir turėtų būti organizuojama veikla.

Kuo šie įstatai skiriasi nuo ankstesniųjų?

Neskaitant daugiau redakcinio pobūdžio pakeitimų, konkretizuoti veiklos tikslai ir uždaviniai, susisteminta pati įstatų struktūra, jie tapo kompaktiškesni ir aiškesni. Įstatuose yra ir keletas esmingesnių pakeitimų.

Iki šiol – tiek prieškarį, tiek pastaraisiais metais – LMS jungė beveik vien tik valstybinėje miškų sistemoje dirbančius miškininkus. Dabar numatytas jungimas į šią organizaciją visų, tiek Valstybinių miškų urėdijoje, tiek privačiose struktūrose, tiek rangovinėse organizacijose ir medienos apdirbimo įmonėse dirbančių miškininkų. Todėl rekomenduojama koreguoti ir organizacinę struktūrą. Jeigu iki šiol skyriai buvo kuriami įmonėse, įstaigose (prieškarį iš viso skyrių nebuvo), tai dabar siūloma kurti skyrius grynai teritoriniu principu – didelėje VMU regionio padalinio teritorijoje gali būti ir ne vienas skyrius, ir atvirkščiai, vienoje vietovėje turėtų būti vienas skyrius, jungiantis įvairiose įmonėse ar organizacijose dirbančius miškininkus.

Siekiant visus LMS narius įtraukti į aktyvią veiklą ir paskatinti jų tarpusavio bendravimą, be skyrių, organizacinėje struktūroje numatomos sekcijos pagal narių interesus. Jau formuojasi tokios sekcijos, kaip miškų politikos ir teisės aktų tobulinimo, jaunųjų miško bičiulių ugdymo, visuomenės nuomonės apie miškus formavimo, kultūrinės, sportinės veiklos, LMS propagandos ir miškininkų tradicijų puoselėjimo, miško ūkinės veiklos su miško atkūrimo-ugdymo, medienos ruošos ir apdirbimo, miško naudojimo ir apskaitos, gamtos saugos pasekijomis, moterų-miškininkių ir kt.

LMS suvažiavimas nustatė metinį nario mokestį 20 eurų, pensininkams ir studentams – 10 eurų.

Kviečiame visus į Lietuvos miškininkų sąjungą!

Prof. Stasys KARAZIJA

1. BENDROJI DALIS

1.1. Lietuvos miškininkų sąjunga (toliau – Sąjunga) – ribotos civilinės atsakomybės viešasis juridinis asmuo, vienijantis fizinius ir juridinius asmenis, tarp jų įmones, organizacijas, mokslo įstaigas ir kitas institucijas, dirbančias miškų ūkio ar jam artimose srityse.

1.2. Lietuvos miškininkų sąjungos teisinė forma – asociacija.

1.3. Sąjunga veikia laikydamosi Lietuvos Respublikos Konstitucijos, Lietuvos Respublikos civilinio kodekso, Lietuvos Respublikos asociacijų įstatymo, kitų įstatymų, Vyriausybės nutarimų, kitų teisės aktų ir savo veiklą grindžia šiais įstatais bei Sąjungos visuotinio narių suvažiavimo, prezidiumo ir prezidento sprendimais. Sąjunga turi šių teisės aktų nustatytą veikimo, iniciatyvos bei sprendimų priėmimo laisvę.

1.4. Sąjunga įsteigta neribotam laikotarpiui.

1.5. Sąjunga yra ne pelno siekianti organizacija, paramos gavėja.

1.6. Sąjungos buveinės adresą nustato ir gali keisti Sąjungos prezidiumas.

2. SĄJUNGOS VEIKLOS TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

2.1. Sąjungos veiklos tikslai:

2.1.1. kelti miškininkų profesinį ir kultūrinį lygį, skatinti jų kūrybinę iniciatyvą ir aktyvumą;

2.1.2. koordinuoti Sąjungos narių visuomeninę veiklą siekiant šalies ekonominės, ekologinės bei socialinės gerovės ir racionalaus, subalansuoto miškų tvarkymo;

2.1.3. formuoti objektyvią visuomenės nuomonę apie miškus, miškų funkcijas ir miško ūkinę veiklą;

2.1.4. atstovauti Sąjungos narių interesams ir juos ginti.

2.2. Šių tikslų įgyvendinimui Sąjunga kelia sau šiuos uždavinius:

2.2.1. teikti siūlymus dėl miškų ūkinę veiklą reglamentuojančių teisės aktų priėmimo, pakeitimo ar panaikinimo;

2.2.2. teikti informaciją miškininkams apie miškų mokslo naujienas, Lietuvos miškus, jų būklę, ūkinę veiklą juose ir apie Sąjungos veiklą, leisti profesinį žurnalą „Mūsų girios“;

2.2.3. organizuoti miško darbuotojų susitikimus, seminarus, pasitarimus, diskusijas, ekskursijas, parodas, medžių sodinimo ir kitas šventes;

2.2.4. skleisti objektyvią informaciją apie miškus ir miškų ūkį visuomenei, ugdyti jaunuosius miško bičiulius;

2.2.5. puoselėti senas ir kurti naujas miškininkų tradicijas, saugoti Lietuvos miškininkystės istorinį paveldą;

2.2.6. organizuoti kultūrinius ir sportinius miškininkų bei miško bičiulių renginius;

2.2.7. konsultuoti miško savininkus racionalaus miškininkavimo klausimais;

2.2.8. teikti pagalbą Sąjungos nariams.

2.3. Sąjunga, įgyvendindama savo tikslus, vykdo šią veiklą (veiklos sritys ir rūšys):

2.3.1. leidybinė veikla (58);

2.3.2. pagrindinių buveinių veikla; konsultacinė valdymo veikla (70);

2.3.3. moksliniai tyrimai ir taikomoji veikla (72);

2.3.4. kita profesinė, mokslinė ir techninė veikla (74);

2.3.5. įdarbinimo veikla (78);

2.3.6. kultūrinis švietimas (85);

2.3.7. kitų narystės organizacijų veikla.

3. SĄJUNGOS TEISĖS IR PAREIGOS

3.1. Savo tikslams ir uždaviniams įgyvendinti Sąjunga įstatymų nustatyta tvarka turi teisę:

3.1.1. turėti sąskaitas bankuose;

3.1.2. gauti lėšų ar kitokio turto iš fizinių ir juridinių asmenų, valstybinių ir nevalstybinių, visuomeninių ir kitų organizacijų, fondų, techninę, materialinę ir finansinę pagalbą teikiančių programų, tarptautinių asociacijų įstatuose numatytiems Sąjungos tikslams įgyvendinti;

3.1.3. leisti su miškais, miško ūkine veikla ir miškininkais susijusią literatūrą;

3.1.4. pirkti ir kitaip įsigyti savo veiklai reikalingą turtą, jį naudoti, valdyti ir juo disponuoti;

3.1.5. samdyti asmenis įstatuose numatyta veiklai vykdyti;

3.1.6. reorganizuotis, steigti padalinius, fondus, viešąsias įstaigas, atstovybes;

3.1.7. prisiimti įsipareigojimus ir sudaryti sutartis su partneriais;

3.1.8. vienytis į asociacijų sąjungas, stoti į tarptautines organizacijas;

LIETUVOS MIŠKININKŲ SĄJUNGOS ĮSTATAI

3.1.9. užsiimti ir kitokia įstatuose numatytiems tikslams ir uždaviniams įgyvendinti reikalinga veikla, kurios nedraudžia įstatymai.

3.2. Sąjunga privalo:

3.2.1. efektyviai naudoti lėšas ir turtą, skirtus įstatuose numatytiems tikslams įgyvendinti;

3.2.2. vesti finansinės veiklos apskaitą, kuri atitiktų Lietuvos Respublikos įstatymų bei kitų teisės aktų reikalavimus, taip pat paramos teikėjų nustatytas sąlygas;

3.2.3. teikti finansinę–būhalterinę ir statistinę informaciją valstybės institucijoms;

3.2.4. teikti informaciją apie savo veiklą Sąjungos nariams, skelbiant ją žurnale „Mūsų girios“;

3.2.5. mokėti mokesčius įstatymų nustatyta tvarka.

3.3. Sąjunga gali turėti ir kitų, šiuose įstatuose nenumatytų teisių ir pareigų, jeigu jos neprieštarauja Lietuvos Respublikos įstatymams.

4. SĄJUNGOS ORGANIZACINĖ STRUKTŪRA

4.1. Sąjungos struktūrą sudaro skyriai, bendrijos, sekcijos (klubai), Sąjungos nariai – juridiniai asmenys ir įstatuose numatyti veikia vykdyti Sąjungos įsteigti juridiniai asmenys.

4.2. Sąjungos skyriai:

4.2.1. skyrius yra pirminis Sąjungos struktūrinis padalinis, sudaromas teritoriniu principu; minimalus skyriaus narių skaičius – 3 nariai; skyrius registruojamas Sąjungos prezidiume, pateikiant protokolą dėl skyriaus įsteigimo;

4.2.2. skyriai organizuoja savo veiklą, naudoja pinigines lėšas ir turtą savo nuožiūra, vadovaudamiesi Sąjungos įstatais ir Sąjungos organų nutarimais; skyriai renka nario mokesčius, kurių 30 proc. (ar kitą suvažiavimo nustatytą dalį) pasilieka savo žinioje;

4.2.3. aukščiausiasis skyriaus organas yra visuotinis skyriaus narių susirinkimas; jo nutarimai galioja, jei priimti skyriaus narių daugumos; skyriaus ataskaitiniai susirinkimai šaukiami kasmet;

4.2.4. tarp susirinkimų skyriui vadovauja pirmininkas, kuris gali turėti pavaduotoją arba daugiau vadovybės narių; skyriaus vadovybės sudėtį, jos rinkimo tvarką ir funkcijas nustato visuotinis skyriaus narių susirinkimas;

4.2.5. skyrius likviduojamas skyriaus narių susirinkimo nutarimu, jei už tai pasisako daugiau kaip pusė narių, arba nelikus skyriuje minimalaus narių skaičiaus.

4.3. Sąjungos bendrijos ir sekcijos:

4.3.1. bendrijos gali būti sudaromos Sąjungos narių tarnybinių interesų bendrumo principu; gali būti girininkų, inžinierinių darbuotojų, miško rangos įmonių darbuotojų ir kt bendrijos;

4.3.2. sekcijos gali būti organizuojamos Sąjungos narių profesinių interesų ir asmeninių polinkių bei poreikių principu; gali būti miškininkų veiklos propagavimo (t.sk. jaunųjų miško bėčiulių veiklos šefavimo), atskirų miškininkystės sričių (atkūrimo, ugdymo, naudojimo) analizės ir tobulinimo, gamtos saugos bei rekreacijos, kultūrinio bei sportinio judėjimo sekcijos (klubai);

4.3.3. bendrijos ir sekcijos steigiamos šalies ar regiono mastu; jų valdymo organai yra visuotiniai narių susirinkimai, 3–11 narių tarybos ir bendrijos (sekcijos, klubo) pirmininkas; jos veikia remiantis Sąjungos prezidiumo patvirtintais įstatais.

4.4. Skyriai ir bendrijos bei sekcijos (klubai) neturi juridinio asmens teisių.

4.5. Sąjungos narių – juridinių asmenų statusas nustatomas stojimo į Sąjungą sutartyje.

4.6. Atskirų Sąjungos įstatuose numatytų tikslų (uždavinių) įgyvendinimui gali būti steigiami Sąjungos padaliniai – ribotos civilinės atsakomybės juridiniai asmenys.

5. SĄJUNGOS NARIAI, JŲ PRIĖMIMO, IŠSTOJIMO BEI PAŠALINIMO TVARKA. NARIŲ TEISĖS IR PAREIGOS

5.1. Sąjungos nariais gali būti miškininkai ir kiti miškų ūkio ar su juo susijusioje veikloje dalyvaujantys asmenys, sulaukę 18 metų amžiaus ir pripažįstantys šiuos įstatus, o taip pat šių veiklos sričių juridiniai asmenys.

5.2. Asmuo, pageidaujantis tapti Sąjungos nariu, turi pateikti raštišką prašymą skyriaus, kurio sudėtyje jis nori dalyvauti Sąjungos veikloje, pirmininkui. Skyrius asmens prašymą dėl priėmimo į Sąjungą turi apsvarstyti per 30 dienų. Prieš priimant į Sąjungą naują narį jis supažindinamas su Sąjungos tikslais, su šiais įstatais, stojamojo ir nario mokesčio dydžiu bei jo mokėjimo tvarka.

5.3. Sąjungos narys gali bet kada išstoti iš Sąjungos, parašęs prašymą Sąjungos skyriui. Tokiu atveju stojamieji ir nario mokesčiai ar kitaip Sąjungai nuosavybėn perduotos lėšos ir turtas negražinami.

5.4. Sąjunga turi teisę pašalinti narį, jei narys sistemingai pažeidinėja šiuos įstatus, dvejus metus iš eilės nemokėjo nario mokesčio, nevykdė sutartinių įsipareigojimų Sąjungai ar jos nariams, savo veikla diskreditavo Sąjungą ar jos narius. (Pažeidimas laikomas sistemingu, jei per dvejus metus įstatus pažeidė daugiau kaip du kartus).

Nutarimą dėl pašalinimo priima skyrius, kuriame narys buvo registruotas, 2/3 visų narių balsų dauguma.

Sąjungos nariui apie svarstymą dėl pašalinimo iš Sąjungos pranešama likus ne mažiau kaip 5 dienoms iki numatomo skyriaus posėdžio. Sąjungos narys turi teisę dėl savo elgesio pasiaiškinti raštu ir dalyvauti skyriaus susirinkime, kuriame yra svarstomas jo elgesys.

Pašalinto nario stojamieji įnašai ir nario mokesčiai ar kitaip Sąjungai nuosavybėn perduotos lėšos ir turtas negražinami.

Skyriaus nutarimu pašalintasis asmuo turi teisę kreiptis į Sąjungos Prezidiumą dėl jo atstatymo būti Sąjungos nariu.

5.5. Sąjungos narys turi teisę:

5.5.1. teikti pasiūlymus Sąjungos veikiai gerinti;

5.5.2. dalyvauti svarstymuose, pareikšti savo nuomonę ir balsuoti visais svarstomais klausimais;

5.5.3. rinkti ir būti renkamam į visus Sąjungos valdymo organus;

5.5.4. naudotis Sąjungos teikiamomis paslaugomis;

5.5.5. susipažinti su Sąjungos dokumentais ir gauti visą informaciją apie Sąjungos veiklą;

5.5.6. būti kitų organizacijų nariu.

5.6. Sąjungos narys privalo:

5.6.1. aktyviai dalyvauti Sąjungos veikloje;

5.6.2. nustatyta tvarka mokėti nario mokesčių;

5.6.3. laikytis šių įstatų;

5.6.4. vykdyti Sąjungos narių tarpusavio susitarimus ir įsipareigojimus;

5.6.5. vykdyti Sąjungos organų nutarimus bei kitus sprendimus.
5.7. Sąjunga gali turėti garbės narius, kuriems tokį vardą už nuopelnus siekiant Sąjungos numatytų tikslų suteikia Suvažiavimas 2/3 balsų dauguma.

5.8. Juridiniai asmenys, norintys tapti Sąjungos nariais, turi paduoti prašymą Sąjungos prezidiumui, kuris sprendžia priėmimo, tarpusavio santykių ir nario mokesčio (finansinių įsipareigojimų) dydžio klausimus.

5.9. Sąjungos buveinėje turi būti visų Sąjungos narių sąrašas ir su juo turi teisę susipažinti kiekvienas Sąjungos narys. Skyriuose, bendrijose, sekcijose turi būti jų narių sąrašai.

6. SĄJUNGOS ORGANAI

6.1. Sąjungos organai yra šie: suvažiavimas, prezidiumas ir prezidentas.

6.2. Lietuvos miškininkų sąjungos suvažiavimas (toliau Suvažiavimas).

6.2.1. Aukščiausias Sąjungos organas yra Suvažiavimas, turintis visas visuotinio narių susirinkimo teises, šaukiamas kasmet. Reikalaudžiant revizijos komisijai ar ne mažiau kaip 1/3 Sąjungos narių gali būti šaukiamas neeilinis Suvažiavimas.

6.2.2. Suvažiavimo laiką, vietą ir atstovavimo normas, jei šaukiamas ne visuotinis suvažiavimas, nustato Prezidiumas, pranešdamas skyriams ne vėliau kaip likus 30 (trisdešimt) dienų iki Suvažiavimo. Pranešimas apie Suvažiavimo datą, laiką ir vietą, taip pat Suvažiavimo darbotvarkę ne vėliau kaip likus 30 (trisdešimt) dienų iki Suvažiavimo išsiunčiamas registruotu laišku arba įteikiamas pasirašytinai, arba skelbiamas VĮ Registrų centro leidžiamame elektroniniame leidinyje „Juridinių asmenų vieši pranešimai“. Prezidiumo nutarimas apie Suvažiavimo sušaukimą gali būti skelbiamas ir žurnale „Mūsų girios“.

6.2.3. Suvažiavimas gali vykti ir priimti nutarimus, jei jame dalyvauja daugiau kaip 1/2 narių ar išrinktų delegatų. Nesusirinkus reikiamam narių ar delegatų skaičiui pakartotinas suvažiavimas šaukiamas ne anksčiau kaip po 5 dienų ir ne vėliau kaip po 20 dienų. Pakartotinis suvažiavimas turi teisę priimti nutarimus neįvykusio Suvažiavimo darbotvarkės klausimais nesvarbu kiek Suvažiavime dalyvavo Sąjungos narių ar delegatų.

Suvažiavimo nutarimai priimami šių įstatų nustatyta tvarka ir yra teisėti, jei už juos balsuoja paprasta Suvažiavimo dalyvių dauguma, išskyrus 5.7, 12.2. ir 12.4.1. punktuose numatytus atvejus.

6.2.4. Suvažiavimas sprendžia šiuos klausimus:

6.2.4.1. priima, papildo ir keičia Sąjungos įstatus;

6.2.4.2. išklauso ir įvertina Sąjungos veiklos bei Revizijos komisijos ataskaitas;

6.2.4.3. priima sprendimus svarbiausiais Sąjungos veiklos klausimais;

6.2.4.4. reiškia nuomonę ir teikia pasiūlymus dėl teisinių aktų, miškų ūkinės veiklos ir specialistų rengimo;

6.2.4.5. nustato nario mokesčio dydį ir jo mokėjimo tvarką;

6.2.4.6. renka (atšaukia) Sąjungos prezidentą, pusę prezidiumo narių, revizijos komisiją;

6.2.4.7. suteikia Sąjungos garbės nario vardą;

6.2.4.8. priima sprendimus dėl Sąjungos padalinių – juridinių asmenų steigimo, savininko funkcijų jiems perdavimo ar perėmimo, taip pat Sąjungos filialų ir atstovybių steigimo;

6.2.4.9. priima nutarimus dėl Sąjungos jungimosi į asociacijų sąjungas, dėl Sąjungos reorganizavimo ar veikios nutraukimo;

6.2.4.10. tvirtina prezidento pasiūlytus viceprezidentus (viceprezidentą) ir pusę prezidiumo narių;

6.2.4.11. tvirtina Sąjungos veiklos programas ir ir metinę finansinę atskaitomybę.

6.3. Sąjungos prezidiumas ir jo kompetencija:

6.3.1. Sąjungos prezidiumas yra kolegialus valdymo organas, įgyvendinantis suvažiavimų nutarimus ir sprendžiantis visus einamuosius klausimus.

6.3.2. Prezidiumą sudaro prezidentas, kuris yra ir prezidiumo pirmininkas, ir 14 narių, kurių pusę 2 metų kadencijai renka Suvažiavimas, o kitą pusę tam pačiam laikui prezidentui pasiūlius tvirtina Suvažiavimas. Prezidentas iš Prezidiumo narių tarpo pasirenka viceprezidentus (viceprezidentą), kuriuos patvirtina Suvažiavimas. Prezidiumas iš savo narių tarpo renka atsakingąjį sekretorių.

6.3.3. Prezidiumas į posėdžius renkasi kviečiamas Prezidento arba savo iniciatyva ne rečiau kaip kas 3 mėnesius. Prezidiumas gali priimti sprendimus, jei dalyvauja ne mažiau kaip 2/3 narių ir prezidentas arba jį pavaduojantis viceprezidentas.

6.3.4. Prezidiumo kompetencija:

6.3.4.1. parengia Sąjungos veiklos programas bei sąmatas ir organizuoja jų įgyvendinimą;

6.3.4.2. tvirtina Sąjungos samdomų darbuotojų etatus ir nustato jų atlyginimus;

6.3.4.3. sudaro komisijas, renka jų pirmininkus;

6.3.4.4. svarsto ir tvirtina Sąjungos padalinių – juridinių asmenų įstatus, filialų ir atstovybių nuostatus, ir jų metinės veiklos ataskaitas;

6.3.4.5. šaukia suvažiavimus, nustato atstovavimo normas;

6.3.4.6. priima į Sąjungą narius – juridinius asmenis;

6.3.4.7. kartu su Sąjungos komisijomis ar padaliniais organizuoja šventes, susirinkimus, seminarus, diskusijas, ekskursijas, konkursus ir kitus renginius;

6.3.4.8. rengia teisės aktų bei pasiūlymų projektus;

6.3.4.9. organizuoja informacinę ir leidybinę veiklą;

6.3.4.10. palaiko ryšius su kitomis organizacijomis bei institucijomis, tarp jų ir užsienio;

6.3.4.11. teikia paramą Sąjungos nariams;

6.3.4.12. tvirtina sutartis, registruoja skyrius, koordinuoja skyrių, bendrijų, sekcijų formavimą ir veiklą;

6.3.4.13. tvarko Sąjungos juridinių asmenų, filialų ir atstovybių steigimo, funkcijų perėmimo ar perdavimo dokumentus;

6.3.4.14. tvirtina Prezidiumo veiklos reglamentą;

6.3.4.15. reiškia Sąjungos nuomonę ir teikia pasiūlymus dėl teisės aktų, miškų ūkinės veiklos ir specialistų rengimo.

6.4. Prezidentas ir jo kompetencija.

6.4.1. Prezidentą renka ir atšaukia Suvažiavimas jame dalyvaujančių Sąjungos narių balsų dauguma 2 metų kadencijai. Prezidento kadencijų skaičius ne daugiau dviejų kadencijų iš eilės. Kandidatus į prezidentus gali siūlyti skyriai, bendrijos, sekcijos ir prezidiumas.

6.4.2. Prezidentas dirba vadovaudomasis Lietuvos Respublikos įstatymais ir kitais teisės aktais, Sąjungos įstatais, Suvažiavimo ir prezidiumo nutarimais.

6.4.3. Prezidento kompetencija:

6.4.3.1. pasirašo Sąjungos įstatus, sutartis, įsipareigojimus ir kitus Sąjungos dokumentus;

6.4.3.2. pasirašo Suvažiavimo ir Prezidiumo priimtus nutarimus ir kitus dokumentus;

6.4.3.3. atstovauja Sąjungą valstybinės valdžios institucijose ir visuomenėje, taip pat santykiuose su kitomis organizacijomis, Sąjungos vardu sudaro sutartis su fiziniais ir juridiniais asmenimis;

6.4.3.4. atidaro ir uždaro Sąjungos sąskaitas bankuose;

6.4.3.5. kartu su buhalteriu pasirašo Sąjungos finansinius dokumentus;

6.4.3.6. atsiskaito už Sąjungos veiklą Prezidiumui ir Suvažiavimui;

6.4.3.7. sprendžia Sąjungos veiklos organizavimo klausimus;

6.4.3.8. organizuoja Prezidiumo darbą; kviečia jo posėdžius;

6.4.3.9. savo kompetencijos ribose priima į darbą ir atleidžia darbuotojus, sudarant su jais darbo sutartis;

6.4.3.10. sudaro darbo grupes (komisijas) specialioms Sąjungos veiklos uždaviniams vykdyti;

6.4.3.11. išduoda įgaliojimus toms funkcijoms vykdyti, kurios yra jo kompetencijos ribose;

6.4.3.12. vykdo kitas Suvažiavimo bei šių įstatų numatytas funkcijas;

6.4.3.13. dalį savo funkcijų gali pavesti viceprezidentui.

7. SĄJUNGOS TURTAS, LĖŠŲ IR PAJAMŲ ŠALTINIAI, JŲ PANAUDOJIMO IR KONTROLĖS TVARKA

7.1. Sąjunga nuosavybės teise gali priklausyti pastatai, įrengimai, transporto priemonės ir kitas turtas, reikalingas šiuose įstatuose numatyti veiklai vykdyti, kuris gali būti įgytas iš šių įstatų 7.2. punkte nurodytų šaltinių lėšų.

7.2. Sąjungos lėšų šaltiniai:

7.2.1. stojamieji ir metiniai narių mokesčiai;

7.2.2. iš valstybinių ir nevalstybinių organizacijų, fondų, programų, fizinių ir juridinių asmenų, taip pat iš Lietuvos ir tarptautinių (užsienio) visuomeninių organizacijų gautos lėšos (jeigu tai neprieštarauja Lietuvos Respublikos teisės aktų reikalavimams);

7.2.3. pajamos iš leidybos;

7.2.4. paramos visuomeninėms organizacijoms lėšos, įgytos pagal Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos įstatymą;

7.2.5. kredito įstaigų palūkanos už saugomas Sąjungos lėšas;

7.2.6. fizinių asmenų pagal gyventojų pajamų mokesčio įstatymą pervestos lėšos;

7.2.7. kitos teisėtai gautos lėšos.

7.3. Sąjungos ir jos struktūrinių padalinių, turinčių juridinio asmens statusą, lėšos laikomos banke ir naudojamos pagal Prezidiumo patvirtintą sąmatą.

7.4. Sąjungos lėšų ir pajamų naudojimo kontrolę atlieka Revizijos komisija.

7.5. Revizijos komisiją sudaro 3 nariai, renkami Suvažiavimo dvejiems metams. Revizijos komisija iš savo narių renka Revizijos komisijos pirmininką.

7.6. Revizijos komisija, kontroliuodama Sąjungos lėšų ir pajamų naudojimą, privalo:

7.6.1. ne rečiau kaip vieną kartą per metus patikrinti Sąjungos finansinę atskaitomybę ir kitus buhalterinius dokumentus;

7.6.2. Prezidiumo pavedimu atlikti neeilinius finansinius ir buhalterinius patikrinimus;

7.6.3. kontroliuoti kaip laikomasi Sąjungos įstatų ir jos valdymo organų reikalavimų finansų klausimais;

7.3.4. artimiausiam Suvažiavimo posėdyje pranešti apie nustatytus pažeidimus;

7.3.5. Suvažiavimui pateikti Sąjungos finansinės veiklos per ataskaitinį laikotarpį vertinimo ataskaitą, pranešti apie nustatytus pažeidimus ir teikti pasiūlymus, kylančius iš patikrinimo rezultatų.

8. STOJAMŲJŲ ĮNAŠŲ IR NARIŲ MOKESČIŲ MOKĖJIMO TVARKA

8.1. Sąjungos nariai, išskyrus garbės narius, moka metinį nario mokesį, jeigu Suvažiavimas nenutaria kitaip.

8.2. Sąjungos narių stojamųjų įnašų dydį ir narių mokesčių dydį nustato Suvažiavimas, jų mokėjimo tvarką nustato Suvažiavimas atskiru dokumentu.

8.3. Išimties tvarka atleisti nuo Sąjungos narių mokesčių mokėjimo ar sumažinti jų dydį atskiriems Sąjungos nariams gali tik Suvažiavimas.

9. DOKUMENTŲ IR INFORMACIJOS APIE KLUBO VEIKLĄ PATEIKIMO NARIAMS TVARKA

9.1. Dokumentų ir kitos informacijos apie Sąjungos veiklą pateikimo nariams tvarka nustatoma Suvažiavimo sprendimu atskiru dokumentu.

10. SĄJUNGOS PRANEŠIMŲ IR SKELBIMŲ PASKELBIMO TVARKA

10.1. Sąjungos Suvažiavimo, Prezidiumo ir Prezidento nutarimai ir kiti pranešimai, su kuriais reikia supažindinti narius arba kitus asmenis, išsiunčiami registruotu laišku arba pateikiami gavėjui asmeniškai pasirašant ne vėliau kaip per 15 (penkiolika) dienų nuo priėmimo. Nutarimai ir pranešimai gali būti skelbiami ir žurnale „Mūsų girios“.

10.2. Sąjungos pranešimai apie Suvažiavimą, Sąjungos reorganizavimą, pertvarkymą, likvidavimą ir kitus įstatymų nustatytus atvejus (vieši pranešimai) turi būti paskelbiami VĮ Registrų centro leidžiamame elektroniniame leidinyje „Juridinių asmenų vieši pranešimai“ Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka ir terminais.

10.3. Už viešos informacijos pateikimą reikiamu laiku atsako Sąjungos prezidentas.

11. SĄJUNGOS FILIALŲ IR/ARBA ATSTOVYBIŲ STEIGIMO BEI JŲ VEIKLOS NUTRAUKIMO TVARKA

11.1. Sąjunga turi teisę steigti filialus ir/arba atstovybes Lietuvos Respublikoje ir užsienio valstybėse.

11.2. Sprendimus steigti Sąjungos filialus ir/arba atstovybes bei nutraukti jų veiklą priima Suvažiavimas.

11.3. Sprendimus skirti ir atšaukti Sąjungos filialų ir atstovybių vadovus priima, taip pat tokių filialų ir atstovybių nuostatus tvirtina Prezidiumas šiuose įstatuose ir Lietuvos Respublikos teisės aktuose nustatyta tvarka.

12. SĄJUNGOS ĮSTATŲ KEITIMO, SĄJUNGOS REORGANIZAVIMO BEI VEIKLOS NUTRAUKIMO TVARKA

12.1. Sąjunga veikia neribotą laiką savo veiklą plėtodama vadovaudamasi šiais įstatais.

12.2. Sprendimą dėl Sąjungos įstatų pakeitimo ar papildymo priima Suvažiavimas ne mažiau kaip 2/3 Suvažiavime dalyvaujančiųjų balsų dauguma. Pakeistus Sąjungos įstatus pasirašo Sąjungos prezidentas ar kitas Suvažiavimo įgaliotas asmuo. Sąjungos įstatų pakeitimai įsigalioja tik juos įregistravus nustatyta tvarka Lietuvos Respublikos juridinių asmenų registre.

12.3. Sąjunga gali būti reorganizuojama padalinant ją į kelias organizacijas ar prisijungiant prie kitos visuomeninės organizacijos Sąjungos suvažiavimo nutarimu.

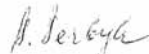
12.4. Sąjungos veikla pasibaigia šiais atvejais:

12.4.1. Sąjungos veikta nutraukiama specialiai sušaukto suvažiavimo nutarimu 2/3 balsų dauguma. Neįvykus tokiame suvažiavimui po 2 savaitių šaukiamas antras, kuris laikomas teisėtu bet kuriam narių skaičiui susirinkus;

12.4.2. teismui priėmus sprendimą nutraukti Sąjungos veiklą.

12.5. Sąjunga pertvarkoma, reorganizuojama ar likviduojama Civilinio kodekso nustatyta tvarka.

Įstatai priimti ir pasirašyti:

2020 m. vasario mėn. 22 d.

Sąjungos Prezidentas Vidmantas Verbyla

Degsnės maumedynas
iš paukščio skrydžio

ĮVARDINKIME MIŠKININKUS, atlikusius įstabius darbus

Būdami miškuose gėrimės išaugintais nuostabiais medynais, sėklinėmis plantacijomis, bandomaisiais želdiniais, kitais objektais, bet nežinome kieno ir kada jie įveisti ar padaryti. Laiko dulkės užkloja ne tik senesnės kartos miškininkų darbus, bet ir neseniai atliktus bei atliekamus.

Teko matyti, kaip Vokietijos, Lenkijos, Suomijos ir kitų šalių miškininkai atitinkamai įvardija ypač vertingų objektų autorius. Gražus prisiminimas išliko iš Estijos, kai girininkas, išdėstęs akmenis prie girininkijos fasado, ant jų iškalė buvusių girininkų pavardes, vardus bei girininkavimo metus. Vokiečių miškininkai leidžia knygas apie seniausius, vertingus miškų masyvus, miškininkų veiklos istoriją.

Džiugu, kad ir pas mus prof. Romualdas Deltuvus, Algirdas Brukas, padedant Lietuvos miškininkų sąjungai, ėmė kelti iš istorinės užmiršties žymius miškininkus, rašyti apie atskirų miškų (girių) masyvų istorinę raidą. Prieš keletą metų gražią iniciatyvą parodė ir Jonavos miškų urėdijos Svilonių girininkijos girininkas Kęstutis Kakanis, įamžinęs leidinuku girininkijos istoriją, žymesnius įvykius, čia dirbusius miškininkus. Daugelis buvusių miškų urėdijų taip pat leido knygeles apie jų įmonės praeities ir dabarties veiklą, žmones.

Tačiau nemažai svarbių objektų miškuose tėra apžvelgti tik fragmentiškai ar liko nepaminėti. Pavyzdžiui, visi gėrimės Karšuvos girioje augančiu Jūravos ąžuolynu, bet konkrečiai nežinome, kas įveisė šį bene našiausią ąžuolyną Lietuvoje. Jo produktyvumas 100 metų amžiuje buvo daugiau nei 660 m³/ha. Labai gera stiebų medienos

kokybė. Jaudina matant, kai lankydamiesi šiame ąžuolyne lenkų miškininkai nusiėmė kepure. Pasisekė nustatyti, jog šis ąžuolynas įveistas 1885 metais. Čia auga aukščiausias Lietuvos ąžuolas. Vokiečių prof. H. P. Schmitt, apžiūrėjęs jo giles, pastebėjo, kad jos panašios į Prūsijoje augančių ąžuolų.

Kitas, neturintis lygių, yra XIX a. įveistas Degsnės maumedynas. Jo produktyvumas 100 metų amžiuje siekė net 1000 m³/ha. Sėklų kilmę pavyko maždaug atsekti, o kas įveisimo sumanytojas ir autorius – nežinome. Medyne auga aukščiausias medis ir maumedis Lietuvoje. Šalia jo pagal Stasio Tuminausko projektą įveista sėklinė plantacija, kuri produkuoja autentiškas sėklas. Už šios plantacijos projektą jam buvo suteiktas autorinis išradimo liudijimas. Mes tai žinome, o naujoms miškininkų kartoms ši S. Tuminausko autorystė liks nežinoma.

Lietuvos miškų instituto darbuotojai dr. Vytautas Ramanauskas ir Stasys Tuminauskas pasiūlė ir parengė būdą sparčiai augantiems maumedžio pusantrahibridams išgauti, kuris pripažintas išradimu ir taikytinas plantaciniams medynams auginti. Įveista tokio tipo sėklinių plantacijų.

Dr. Eugenijus Barniškis vadovavo įveisiant geografinius pušų želdinius daugiau kaip iš 30 pušies rytinio arealo proveniencijų. Šie želdiniai domina ir kitų šalių miškininkus.

Girionų parkas
pradėtas kurti 1960 m.
pagal architekto A. Tauro projektą

Degsnės maumedynė 1992 m. prie aukščiausio Lietuvos medžio – maumedžio akad. Leonardas Kairiūkščius, prof. Jonas Genys iš JAV (centre) ir dr. Vytautas Ramanauskas

Kas būtų Biržų giria be Visvaldo Cemnolonsko rūpesčių įrengtų kelių

Nepažymėjus jų šiuolaikinėse laikmenyse, laikas užklos užmiršties dulkėmis.

Gėrimės per kelis dešimtmečius nusausta, sutvarkyta Biržų giria, įrengtu kelių tinklu, padidėjusiu medynų našumu, Biržuose pastatyta miškininkų buveine. Šių darbų sumanytojas ir vykdytojas Visvaldas Cemnolonskas neseniai jau išėjo Anapilin. Mažėjant šių

darbų dalyvių ir liudytojų gretoms, naujai miškininkų kartai, juo labiau visuomenei, atrodo, kad tokia giria visada buvo.

Buvusiose miškų urėdijose įveista nemažai įvairių bandomųjų želdinių, sėklinių plantacijų. Mes dar žinome, kas įveisė pirmąsias pušies ir eglės sėklinės plantacijas, kas sukūrė klonų archyvą, kokius maumedžio želdinius yra įveisęs buvęs Veisiejų miškų urėdijos

Kapčiamiesčio girininko Antano Olšausko įveisti maumedžio želdiniai

Buvęs Druskininkų miškų urėdas Viktoras Klimas daug prisidėjo įamžinant pokario kovų istoriją

*Kuršėnų miškininkų atstatyta koplyčia
ir sutvarkyta aplinka Agailių miške*

Pertako girininkijos girininkas Antanas Olšauskas. Bet daugėja nežinančių, kodėl yra gerbiamas šis girininkas, kuo įdomūs jo veisti želdinai. Nežinoma, kas Klaipėdos krašte įveisė našius paprastojo buko želdinius Norkaičių girininkijoje. Įdomių miško objektų galima rasti kiekvienoje girininkijoje.

Sudėtingos buvo ir miško medelynų kūrimosi, plėtros istorijos, kurių dalis dabar kaip neperspektyvūs likviduojami ar numatyti uždaryti. Taip susiklostė, kad daug dėmesio buvo skiriama, pavyzdžiui, Dubravos medelynui, o kas įkūrė nuo tarpukario metų žinomą Raudondvario medelyną – nežinome.

Jau tolima istorija tapo ir 1957 m. tuometinio miškų ūkio ministro Algirdo Matulionio ir Lietuvos miškų instituto direktoriaus Antano Kvedaro iniciatyva įkurtos Dubravos miškų tyrimo stoties veikla. Svarbiausios jos funkcijos buvo Lietuvos miškų instituto, LŽŪA Miškų ūkio fakulteto ir Kauno miškų technikumų darbuotojų vykdomų mokslinio tyrimo darbų suderinimas su gamyba, profesiniu ugdymu ir miškų ūkio reprezentavimu.

Įamžinat miškininkų darbus turime ir sektinų pavyzdžių. Kretingos miškų urėdijos buvusio vadovo Antano Milkau ir kitų miškininkų iniciatyva Palangoje, pajūrio miškelyje, pastatytas ąžuolinis stogastulpis su užrašu, kad tarpukario miškų urėdo Marijono Daujoto iniciatyva ir jam vadovaujant 1924 m. prie Palangos pradėtos apželdinti mišku Baltijos jūros krantų kopos. Kitas pavyzdys: Girionių parko pradžioje pastatytas informacinis užrašas byloja, kad Girionių parkas 1960 m. sukurta pagal architekto Antano Tauro projektą.

Reikėtų tęsti Lietuvoje miškininkų sukurtų įstabių objektų vienokį ar kitokį įamžinimą, jų autorių įvardijimą. Tai galima atlikti įvairiai. Pirmiausia, reikia atrinkti tokius objektus, įvardinti laikmenose, sudaryti ir išleisti vertingų miško objektų katalogą. Prie labiau lankomų objektų vertėtų įrengti informacinius standus ar padėti didesnius akmenis, padarant juose atitinkamus užrašus. Tokie akmenys išliktų ilgiausiai.

Vykstant miškų valdymo reformai, ne visų miškų urėdijų metraščiai ir dokumentai buvo reikiamai išsaugoti. Ypač neapsaugoti yra vertingi objektai, atsidūrę privačiuose miškuose. Spręstinas klausimas ir dėl miško muziejaus kūrimo.

Pritarus mūsų siūlymui, Valstybinių miškų urėdijos vadovams kartu su Lietuvos miškininkų sąjunga vertėtų apsvarstyti šį klausimą bendrame posėdyje, sudaryti specialistų darbo grupę, kuri galėtų pasikviesti į talką ilgamečius girininkus bei senesnės kartos miškininkus. Prašome išsakyti savo nuomonę.

LMS prezidentas dr. Vidmantas VERBYLA

Lietuvos miškų instituto konsultantas dr. Julius DANUSEVIČIUS

*Šakių miškininkų iniciatyva
įveistas vardinis
Miškininkų atminimo ąžuolynas*

Paskelbti pasaulinės miškų apskaitos FRA-2020 rezultatai

<http://www.fao.org/forest-resources-assessment/2020/en/>

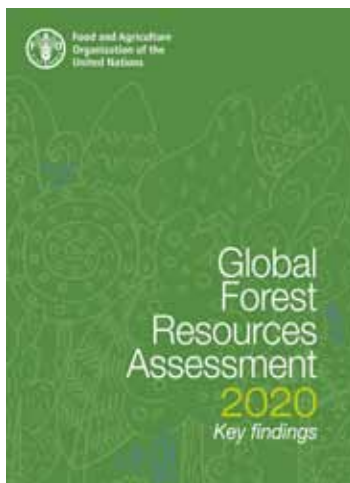
FAO paskelbė pagrindines pasaulio miškų statistikas pagal FRA-2020 m. apskaitos rezultatus. Kartu su 2020 m. statistikomis pateiktos pasaulio miškų kaitos nuo 1990 metų tendencijos. Apskaitoje dalyvavo 236 pasaulio šalys, jas atstovavo 187 oficialiai nominuoti nacionaliniai korespondentai 156 alternatyvūs (pakaitiniai) nacionaliniai korespondentai bei suformuoti miškų apskaitai nacionaliniai kolektyvai.

Pagal FRA 2020 rezultatus pasaulio miškai užima 4,06 mlrd. ha plotą. Pasaulio miškingumas yra 31 proc. Didžiausią dalį miškų užima tropiniai miškai – 45 proc. Borealiniai miškai užima 27 proc., vidutinio klimato miškai – 16 proc., subtropiniai – 11 proc. visų pasaulio miškų. Penkios šalys (Rusijos Federacija, Brazilija, Kanada, Jungtinės Amerikos valstijos ir Kinija) turi daugiausia – 54 proc. pasaulio miškų.

Pasaulio miškų plotai kasmet mažėja. 1990–2020 m. sumažėjo 178 mln. ha arba 4,4 proc. miškų. Miško plotų mažėjimo intensyvumas krinta nuo 7,8 mln. ha/m. 1990 m. iki 4,7 mln. ha pastaruoju metu. Daugiausia miškų 2010–2020 m. sumažėjo Afrikoje – 3,9 mln. ha ir Pietų Amerikoje – 2,6 mln. ha.

Azijoje ir Europoje 1990–2020 m. buvo stebimas miško plotų didėjimas. Paskutiniame dešimtmetyje didėjimo tempai ryškiai sumažėjo – nuo 2,4 iki 1,2 mln. ha per metus Azijoje ir nuo 1,2 iki 0,3 mln. ha per metus Europoje.

Medienos ištekliai pasaulio miškuose 1990–2020 m. laikotarpyje nežymiai sumažėjo – nuo 560 iki 557 mlrd. m³. Nežiūrint

bendro medienos tūrio mažėjimo tendencijos, medienos vidutiniai tūriai 1 ha didėjo nuo 132 iki 137 m³. Didžiausi vidutiniai tūriai yra tropiniuose Pietų ir Centrinės Amerikos bei Vakarų ir Centrinės Afrikos miškuose. Lietuvos miškuose vidutiniai tūriai 2002–2019 m. laikotarpyje didėjo nuo 228 iki 263 m³/ha. Tai rodo, jog Lietuvos miškai vidutiniškai yra beveik dvigubai produktyvesni už pasaulio miškus.

Kaip saugomos teritorijos legaliai įteisinti 726 mln. ha arba beveik 18 proc. pasaulio miškų. Didžiausia dalis – 31 proc. miškų saugomoms teritorijoms priskirta Pietų Amerikoje, po jos seka Afrika (27 proc.), Azija (25 proc.). Mažiausia dalis miškų saugomoms teritorijoms yra priskirta Europoje – 6 proc. Priskirtų saugomoms teritorijoms pasaulio miškų plotas 1990–2020 m. padidėjo 191 mln. ha.

Biologinės įvairovės išsaugojimo ir stiprinimo pirminė (pati svarbiausia) funkcija yra nustatyta 424 mln. ha miškų; dirvos ir vandens telkinių apsaugos pirminė funkcija nustatyta 399 mln. ha miškų. Nuo 1990 m. miškų plotai šioms funkcijoms atlikti padidėjo atitinkamai 111 ir 119 mln. ha. Daugiau nei 180 mln. ha miškų yra naudojami tiesiogiai visuomenės socialinėms reikmėms tenkinti – rekreacijai, turizmui, kultūrinių ir dvasinių vertybių išsaugojimui. Šių miškų plotai nuo 2010 m. kasmet didėjo 186 tūkst. ha.

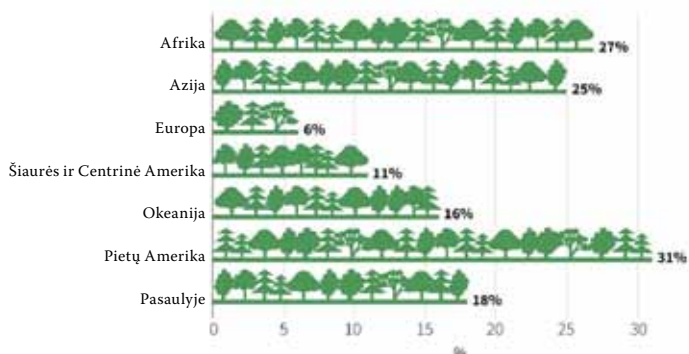
Pirmykščiai – neliesti miškai pasaulyje užima 1,10 mlrd. ha arba 27,3 proc. Apie 61 proc. viso pasaulio pirmykščių miškų yra sukoncentruoti Brazilijoje, Kanadoje ir Rusijos Federacijoje. Pirmykščių miškų plotas per 30 metų negrįžtamaai sumažėjo 81 mln. ha.

Daugiau nei pusė pasaulio miškų yra tvarkomi pagal miškotvarkos projektus. Europoje pagal miškotvarkos projektus tvarkoma miškų dalis yra didžiausia (96 proc.). Pietų Amerikoje ši dalis yra mažiausia – 17 proc.

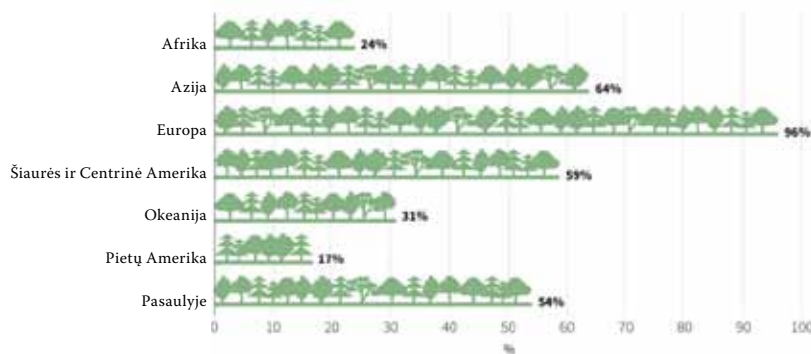
Visa informacija apie atskirų šalių, žemynų miškus bus paskelbta internete birželio mėn. (www.fao.org/forest-resources-assessment). Šiuo metu papildomai, dalyvaujant atskirų šalių ekspertams, atliekama nuotolinė miškų apskaita. Jos tikslas – nepriklausomai įvertinti atskirų regionų ir bendrus viso pasaulio kai kuriuos miškų rodiklius (pirmoje eilėje miško plotus ir jų pokyčius). Šios apskaitos rezultatai bus pateikti 2021 metais.

Prof. Andrius KULIEŠIS
Nacionalinis korespondentas

Miškų, priskirtų saugomoms teritorijoms, dalis pagal regionus, 2020 m.

Miškų su ilgalaikiais miškotvarkos planais dalis pagal regionus, 2020 m.

Medienos ištekliai ir jų naudojimo potencialas Lietuvos miškuose

Prof. ANDRIUS KULIEŠIS, dr. ALBERTAS KASPERAVIČIUS, Valstybinė miškų tarnyba

Lietuvoje istoriškai susiformavo miškų daugiatikslio naudojimo koncepcija. Pagal šią koncepciją miškas turi tenkinti ne tik žmogaus reikmes medienai, bet ir kitus poreikius: poilsiui (rekreacijai), vandens ir dirvožemio apsaugai, sveikai gamtinei aplinkai, biologinės įvairovės išsaugojimui ir gausinimui, šiltnamio efektą sukeliančių dujų (CO₂) absorbavimui, įvairių gamtinių gėrybių teikimui ir pan. Visų šių reikmių tenkinimas yra tarpusavyje susijęs ir veikia labai svarbią ekonominę miško funkciją – pramonės ir gyventojų aprūpinimą mediena ir jos produktais. Kaip užtikrinti ekonominių miško funkcijų vykdymą, kad nebūtų pažeista pusiausvyra tarp socialinių ir gamtosauginių miško funkcijų? Ar miškų naudojimas ilgalaikėje perspektyvoje yra tvarus ir miškų ištekliai naudojami racionaliai?

Lietuvos miškų politikoje įtvirtinta nuostata, kad miškai yra ne tik medienos šaltinis. Tai suprantama, nes gyvename tokiais laikais, kai visuomenė yra pakankamai apsirūpinusi įvairiomis materialinėmis gėrybėmis ir miške nori atrasti kitų nemedieninių vertybių: sveiko poilsio, gyvūnijos ir augmenijos gausos, gražių vaizdų, malonių garsų, kvapų ir pan. Pagal LR Miškų įstatymą šalies miškai skirstomi į 4 grupes, per kurias realizuojamos įvairios miško funkcijos. Kiekvienai miškų grupei keliami specifiniai tikslai ir nustatomas reikalingas ūkininkavimo režimas. Griežčiausios apsaugos I-os grupės rezervatų miškai skirti natūraliam miško ekosistemų vystymuisi užtikrinti. II-os grupės specialios paskirties miškai skirti biologinei įvairovei gausinti, jautrių ekosistemų, kraštovaizdžio apsaugai, poilsiui. Šiai grupei priskirti ir miestų miškai. Galimi neplnynieji miško kirtimai, kurie gali būti taikomi medynams atkurti, bet tik tada, kai jie pasiekia gamtinę brandą. III-ios grupės apsauginiai miškai skirti įvairių draustinių, laukų ir vandens telkinių, infrastruktūros objektų apsaugai. Šiai grupei taip pat priskiriami miškai, esantys kultūriniuose rezervatuose, prie paveldo objektų ir pan. IV-os grupės ūkiniai miškai skirti medienai tiekti. Tačiau ir šie miškai yra prieglobstis bei maisto šaltinis gyvūnams, atlieka ekologines funkcijas, sugeria anglies dvideginį, lankomi visuomenės. Jų ekologinę reikšmę gerai iliustruoja tas faktas, kad net apie 60 proc. visų Europinės svarbos natūralių miško buveinių yra išskirtos būtent IV grupės ypač produktyviuose, tinkamai žmogaus suformuotuose ūkiniuose miškuose. O tai yra beveik 150 tūkst. ha plotas.

Prieš apžvelgdami Lietuvos miškų išteklius ir jų naudojimą, pirmiausia atsakysime į klausimą, ar galima pasitikėti miškų ir kirtimų apskaita?

Miškų išteklių ir kirtimų apskaitos patikimumas

Vertinant Lietuvos miškų išteklius, jų kaitą ir naudojimą, yra labai svarbus šiam tikslui naudojamos informacijos patikimumas. Galime pagrįstai didžiuotis, jog Lietuva patenka į Europos šalių septintuką su labiausiai subalansuota miškų inventorizacijos ir miškų apskaitos sistema. Duomenys apie Lietuvos miškų plotus, tūrius, prieaugius, jo išskertamą, kaupiamą dalis, žuvusių medžių tūrį, kirtimų ir prieaugio santykį nustatomi ne iš įmonių ar miško savininkų statistinių, galimai padailintų ataskaitų, bet pagal nepertraukiamos nacionalinės miškų inventorizacijos (NMI), vykdomos atrankos metodu, duomenis. Tokia miškų inventorizacija Lietuvoje atliekama nuo 1998 metų. Jos metu reguliariai kas 5 metai miškuose apmatuojama apie 6000 (kasmet vidutiniškai 1200) įslaptintų, tolygiai išdėstytų pastovių apskaitos barelių. Iš viso kiekvieno matavimo cikle kas 5 metai apmatuojama vidutiniškai 189 tūkst. augančių, 14 tūkst. žuvusių ir 21 tūkst. nukirstų medžių. Kiekvienas medis apskaitos barelyje yra kartografuojamas. Tai užtikrina inventorizacijos tęstinumą, leidžia patikimai identifikuoti iškirstus, žuvusius ar jaugusius medžius (pvz., iš pomiškio į medyno atitinkamą ardą).

Bendras miško plotas, medžių stiebų tūris, tūrio prieaugis kasmet nustatomas ne mažesniu kaip ± 1 proc. tikslumu. Iškirstų medžių tūris nustatomas vidutiniškai $\pm 4,3$

proc., žuvusių medžių tūris – $\pm 2,7$ proc. tikslumu. Matavimus atlieka aukštos kvalifikacijos Valstybinės miškų tarnybos specialistai. Ne mažiau 5 proc. matavimų kasmet yra patikrinama, pakartotinai juos permatuojant. Taip užtikrinamas bendras patikimumas gaunamos informacijos, reikalingos ne tik vertinant kirtimų – prieaugio santykį, bet ir vertinant visų kitų miško inventorizacijų gaunamos informacijos patikimumą.

Ką galima atsakyti „Google maps“ nuotaukų tyrinėtojams? Miškų inventorizacijos paprastai yra daromos antžeminiiais arba nuotoliniiais metodais. Kiekviena inventorizacija atliekama pagal tam tikras metodikas, normatyvus. Nagrinėjant tokių inventorizacijų rezultatus, būtina susipažinti ir su metodikomis, inventorizacijų tikslais, naudotų vaizdų techninėmis charakteristikomis. Nuotoliniu būdu gaunamuose vaizduose miško danga neretai atpažįstama priklausomai, pavyzdžiui, nuo augmenijos aukščio. Tokia informacija bus sunkiai sulyginama su kitų inventorizuotojų gautais rezultatais, panaudojus kitus normatyvus ar palyginant su antžeminės inventorizacijos, naudojančios tiesioginius matavimo metodus, rezultatais. Norint pasinaudoti bet kokios inventorizacijos duomenimis, reikia įvertinti šių inventorizacijų pamatinius dalykus, tuomet nekils netikėtų, o kartais ir absurdiškų vertinimų ar klausimų.

Kokia padėtis yra Lietuvos miškuose, kaip keitėsi šalies miškų ištekliai ir jų naudojimas per pastaruosius 15–20 metų?

Šalies miškingumo kaita labiausiai priklauso nuo požiūrių ir nuo prioritetų,

formuojamų šalyje sprendžiant tam tikras problemas, pavyzdžiui, CO₂ kaupimo miško plotų plėtros sąskaita ar maisto produktų gamybos, plėtojant žemės ūkiui (žemdirbystei ir gyvulininkystei) skirtus plotus. Žemė negali būti naudojama tuo pačiu metu miško ir žemės ūkio kultūrų auginimui. Istorija žino ir tokius bandymus, bet jie nebuvo sėkmingi.

Sovietiniais metais buvo atsisakoma nederlingų ar kitaip nepalankių žemdirbystei plotų, reikšmingai išplečiant miškų plotus. Mažiausias Lietuvos miškingumas buvo 1939 m., užtat tuometinėje šalies teritorijoje užregistruotas didžiausias žemės ūkiui naudojamas žemės plotas. Apželdžius 1948–2001 m. didžiulius apleistų, mažiau derlingų žemių plotus, miškų plotas padidėjo 11,2 proc. per visą laikotarpį arba 0,21 proc. vidutiniškai per metus. Lietuvos miškingumas 2001–2019 m. padidėjo nuo 30,9 proc. iki 33,7 proc., kas yra tolygu 183 tūkst. ha miško žemės ploto padidėjimui. Faktiniai naujų miško žemės plotų didėjimo tempai ne miško žemės plotų sąskaita 2011–2018 m. neviršijo 0,1 proc. per metus. Tokie pastarojo dešimtmečio miškingumo didėjimo tempai nustatyti ir pagal NMI 2012–2018 m. žemės naudmenų kaitos inventorizaciją atrankos būdu visoje šalies teritorijoje duomenis. Dirbamos žemės plotas tuo pačiu metu didėjo 0,26 proc. per metus, sumažėjus atitinkamai pievų ir ganyklų plotui 0,36 proc. per metus. Pagal aukščiau pateiktas pastarojo meto žemės naudmenų kaitos tendencijas, taikant prioritetą dirbamų žemės plotų didėjimui, kazin ar galima tikėtis didesnio miško žemės ploto didėjimo ateityje, nors XX a. pabaigoje ir buvo diskutuojama apie galimybę padidinti Lietuvos miško žemės plotą 0,5 mln. ha.

Medienos tūris šalies miškuose 2001–2019 m. padidėjo nuo 452 mln. m³ iki 553 mln. m³ – daugiau nei 100 mln. m³ arba po 5 mln. m³ kasmet. Šis padidėjimas daugiausia vyko vidutinių medienos tūrių 1 ha didėjimo sąskaita. Visuose miškuose pasiektas 260 m³/ha vidutinis medžių stiebų tūris, kas leidžia Lietuvą su jos miškais priskirti prie Europos šalių su aukštu miškų produktyvumu (daugiau kaip 250 m³/ha).

Brandžių medynų plotai 2002–2017 m. padidėjo nuo 363 tūkst. ha iki 451 tūkst. ha. Šio ploto, kertant dabartinėmis apimtimis, pakaktų ne mažiau 20 metų. Suprantama, jog nuolatos vyksta iškirstų brandžių medynų plotų pasipildymas iš bręstančių medynų. Didžiausi brandžių medynų plotai yra beržo

(113,5 tūkst. ha), eglės (76,7 tūkst. ha), baltalksnio (70,4 tūkst. ha), pušies (64,9 tūkst. ha).

Plynais kirtimais 2002–2017 m. kasmet buvo kertama vidutiniškai 18,6 tūkst. ha medynų, daugiausia – eglėnų (4,6 tūkst. ha), beržynų (4,4 tūkst. ha), pušynų (3,1 tūkst. ha).

Kas apsprendžia miško naudojimo apimtis?

Miško naudojimo apimtys sovietmečiu buvo nustatomos iškertamos medienos tūriu, nekontroliuojant ploto. Šis principas buvo atėjęs iš Rusijos platybių, kur iš miškų buvo paimama tik geriausia mediena, o smulkūs, defektingi medžiai paliekami nekirsti. Kai kam toks iškertamos medienos tūrio normavimas ir Lietuvoje patiko, bet tai neskatinė intensyvuoti miškininkystę ir sukaupti brandžiam medyne didesnę bei aukštesnę kokybės medienos tūrį.

Atkūrus nepriklausomybę, Lietuvoje jau antras dešimtmetis pagrindinių miško kirtimų tikslinė apimtis nustatoma pagal medynų plotą, jo pasiskirstymą pagal amžių, o medienos tūris – pagal tai, kiek miškininkai sugebėjo kirtimo momentui sukaupti medienos brandžiam medyne. Brandžių medynų tūris 2002–2017 m. padidėjo nuo 110 mln. m³ iki 152 mln. m³. Daugiausia brandžios medienos, matuojant stiebų tūriu, sukaupta beržynuose (36 mln. m³), eglėnuose (30 mln. m³), pušynuose (27 mln. m³), drebulynuose (23 mln. m³). Nagrinėjamame laikotarpyje (2002–2017 m.) gerokai padidėjo brandžių medynų tūriai 1 ha – vidutiniškai nuo 303 m³/ha iki 337 m³/ha: pušynuose pasiekė 417

m³/ha, eglėnuose – 386 m³/ha, drebulynuose – 383 m³/ha, juodalksnynuose – 341 m³/ha.

Valstybinės reikšmės III–IV grupių brandžių medynų tūriai padidėjo gerokai daugiau – iki 382 m³/ha, palyginus su privačių miškų brandžiais medynais – 300 m³/ha. Pagal 1937 m. miškų statistiką vidutiniai valstybinių miškų brandžių medynų tūriai siekė 271 m³/ha. Per 80 metų sukauptas brandžių medynų tūris 1 ha buvo padidintas 1,4 karto. Tai didelių miškininkų pastangų, jų pasiaukojamo darbo, atkuriant iškirstus, audrų, kenkėjų nuniokotus miškus, juos ugdant, saugant nuo gaisrų, ligų, rezultatas.

Kartu su pasiektais puikiais miško auginimo rezultatais buvo puoselėjamos ir gamtinės vertybės, tai pripažinta ir vertinant Europos bendrijos svarbos natūralias buveines. Pagrindiniai jų plotai inventorizuoti III–IV grupių ūkininkaujamuose miškuose, bet ne griežto režimo saugomose teritorijose. Kodėl gamtosauugininkai nemato reikalo kuo geriau išnaudoti saugomas teritorijas biologinei įvairovei gausinti, o veržiasi į ūkines teritorijas, trikdydami jose normalią ūkinę veiklą, tai ne tik ekonominės svarbos klausimas?

Kokie medienos ištekliai be žalos miškui, gamtai gali būti naudojami, taikant atkuriamuosius kirtimus?

Pagrindiniai kirtimai planuojami tik III–IV grupės miškuose, skirtuose apsirūpinti mediena. Kiekvienos medžių rūšies medynams priklausomai nuo miškų grupės yra nustatyta minimali kirtimo amžiaus riba bei

auginimo trukmė, apimanti ir miškui atkurti reikalingą laiką. Visas medynams auginti skirtas miško žemės plotas, padalintas iš auginimo trukmės, prilyginamas tolygiam miško naudojimo plotui. Tolygaus miško naudojimo plotas yra siekiamybė, ypač tinkama vertinti miško naudojimo apimtis perspektyvoje. Realus artimiausio dešimtmečio miško naudojimas yra nustatomas atsižvelgiant į medynų plotų pasiskirstymą pagal amžiaus klases bei turimą brandžių medynų plotą, siekiant tolygaus miško naudojimo ir tolygios amžiaus klasių struktūros ilgalaikėje perspektyvoje. Kirtimams skirtas plotas nustatomas plyno kirtimo ekvivalentu. Visi atrankiniai ar atvejiniai kirtimai yra perskaičiuojami plyno kirtimo ploto ekvivalentu, priklausomai nuo to, kiek medienos bus iškertama iš medyno neplynai. Kirstinas ekvivalentinis plyno kirtimo plotas nustatomas „OPTINA“ modelio pagalba, nepaliekant vietos jokiam subjektyvumui. Subjektyvumas prasideda vėliau, kai ima reikštis įvairios interesų grupės, demonstruodamos visuomenei savo išskirtinę meilę Lietuvos gamtai ir jos miškams. Kirtimų plotas nėra pastovus dydis, duotas visiems laikams. Jis gali didėti arba mažėti, priklausomai nuo medynų ploto pasiskirstymo pagal amžiaus klases, brandžių ir perbrendusių medynų ploto.

Siekiant apsidrausti nuo žmogaus nevaldomų reiškinių, kaip gamtos stichijos poveikio miškams, ir užtikrinti miško naudojimo tvarumą ateityje, šiuo metu turimi brandūs III–IV miško grupės medynai yra planuojami kirsti vidutiniškai per 12–15 metų. Didžiausias Lietuvos miškininkystės praktikoje žinomas 1992–1996 m. kompleksinis audrų, kenkėjų, sausrų pažeidimas, sunaikinęs ketvirtadalį eglynų, parodė, jog pakanka netgi ir mažesnio – 5 metų rezervo pagrindiniam miško naudojimui subalansuoti.

Kokiais kriterijais remiantis vertinamas miškų naudojimo racionalumas ir kiek kertame palyginti su kitomis šalimis?

Europos ir Lietuvos miškininkystės praktikoje priimta miškų naudojimo racionalumą vertinti pagal miškų medienos prieaugio panaudojimą. LR Miškų įstatyme nurodyta, kad miškai turi būti tvarkomi taip, kad būtų išlaikyta pusiausvyra tarp medienos prieaugio ir jos naudojimo, o bendra visų rūšių metinė miško kirtimų norma šalyje negali viršyti metinio medienos prieaugio. Analogiška nuostata priimta

Europos ministrų konferencijoje miškams išsaugoti, kuri teigia, kad didesni nei prieaugis miško kirtimai yra nesuderinami su darniu miškų ūkiu.

Valstybinė miškų tarnyba, kasmet surinkdama informaciją apie faktinius miško kirtimus ir medžių tūrio prieaugį, vertina miškų naudojimo racionalumą. Per visą atkurtos Lietuvos 30-metį buvo iškertama gerokai mažiau medienos, nei priaugo. Tokia miško naudojimo politika sąlygojo, kad mūsų miškuose didėjo sukauptos medienos kiekis, augo vidutinis medynų amžius, o tai yra tausojančio miškų ūkio požymis.

Išanalizavę dabartinę medynų amžiaus struktūrą, nustatėme, jog iškertamas brandžių medynų plotas III–IV grupės miškuose artimiausius 3 dešimtmečius turėtų neviršyti 21–23 tūkst. ha ekvivalentinio plyno miško kirtimo ploto. Tam tikras kirtimų ploto padidėjimas yra laukiamas artimiausiam dešimtmetyje, įjungus į ūkinę veiklą likusius nuosavybės teisėms atkurti skirtus miškus. Iškertamas medienos tūris priklausys nuo brandžiuose medynuose sukaupto tūrio. Jei tūrio kaupimo brandžiuose medynuose intensyvumas išliks nepakitęs, visais kirtimais (tarpiniais ir pagrindiniais) bus galima kirsti apie 11,5–11,8 mln. m³ žalių stiebų.

Dabartinėje pušynų ir eglynų amžiaus struktūroje artimiausiam laikotarpiui yra akivaizdžiai išreikštos brandžių pušynų ploto ir atitinkamai kirstinų medynų didėjimo, taip pat kirstinų eglynų ploto mažėjimo tendencijos, palyginus su tolygiu miško naudojimu. Šių tendencijų ignoravimas, priimant kirtimų normas, gali iššaukti dviejų 40–60 metų trukmės laikotarpių su ženkliais pušynų ir eglynų kertamų plotų skirtumais visame jų auginimo laikotarpyje susidarymą.

Kirtimo intensyvumas Europoje yra vertinamas iškertamo žalių medžių stiebų tūrio santykiu su grynuoju prieaugiu. Europos miškams 2015 m. pateiktas Lietuvos rodiklis prilygo 78,3 proc. Tai atitinka aukščiausią darnaus ūkio reikalavimą – neviršyti 95 proc. grynojo žalių medžių stiebų tūrio prieaugio panaudojimo. Kirtimo intensyvumas, panaudojant tarp 95 proc. ir 100 proc. grynojo medienos stiebų tūrio prieaugio, dar yra vertinamas patenkinamai, o virš 100 proc. – nepatenkinamai. Šis rodiklis tarp Europos šalių ženkliai skiriasi. Tarkim Estijoje iškertamo tūrio ir grynojo prieaugio santykis 2015 m. prilygo 63,7 proc., Suomijoje – 73 proc., Lenkijoje – 74,8 proc., Vokietijoje – 81,3 proc., Šveicarijoje – 82,4 proc., Čekijoje

– 85,2 proc., Austrijoje – 93,5 proc., Latvijoje – 97,6 proc., Švedijoje – 101,8 proc., Rusijoje – 19,9 proc., Ukrainoje – 28,5 proc. Labai žemas grynojo prieaugio išnaudojimo laipsnis taip pat rodo neracionalaus ūkininkavimo lygį, žemą miško išteklių panaudojimo laipsnį.

Labai aukšti kirtimo intensyvumo rodikliai kai kuriose šalyse susidarė susikauptus dideliems brandžių ir perbrendusių medynų plotams, kuriuose priauga mažai medienos. Taigi, naudojimo potencialas didelis, o teorinės prielaidos jam panaudoti, apibrėžtos prieaugiu, – mažos. Tokioje situacijoje mažindami kirtimus, miško naudojimo krizę ateityje tik pagilintume. Būtina atverti kelią jaunuolynams, kurie leistų subalansuoti medžių tūrio prieaugį su miško naudojimu, o tai galima padaryti tik išlaikant reikiamą kirtimų intensyvumą. Situacijos, kai iškertama daugiau nei miškuose priauga, gali susidaryti nebūtinai dėl žmogaus kaltės, bet ir stichinių nelaimių atvejais, kai būtina likviduoti tokių nelaimių padarinius, pašalinti pažeistus medžius ir kuo skubiau atkurti naujus medynus. Pastaraisiais metais Europos miškus niokoja spyglių ir kamienų kenkėjai, todėl šalys turi imtis drastiškų veiksmų, likviduojant kenkėjų židinius, dėl ko išbalansuojamas normalus-darnus miškų ūkis.

Kokios miško naudojimo perspektyvos?

Mūsų nuosaikaus miškų naudojimo politika leido sukaupti gausius brandžių medynų išteklius, o racionalios ūkinės veiklos bei mokslu paremto miškininkavimo modelio taikymas – išauginti produktyvius medynus. Ateityje numatomas tolesnis brandžių medynų tūrio didėjimas dėl šiuo metu aukšto bręstančių medynų tūrio. Tokie brandžių medynų ištekliai sudaro geras prielaidas medienos naudojimo stabilumui artimiausiais dešimtmečiais, šalies medienos sektoriaus plėtrai, pagal poreikį galimas ir medienos naudojimo augimas. Tad galime rinktis.

Mūsų pirmatai per XX a. išaugino mums produktyvius, tvarius, sveikus medynus, todėl būtų labai neatsakinga juos panaudoti netinkamai, apleisti ir palikti likimo valiai.

Šiais metais prasidėjo naujos miškų politikos po 2020 m. formavimo batalijos. Norėtusi palinkėti, kad būtų surastas protingas balansas tarp kartais viena kitai prieštaraujančių vertybių, o ateinančios kartos taip pat galėtų džiaugtis šiandien mūsų daromais sprendimais.

Informacija apie supirkimo kainas ir sąlygas internete www.likmere.lt
telefonais 8 340 60054, 8 687 51927, el. paštu info@likmere.lt

Dideliais kiekiais SUPERKAME BERŽO RAŠTUS nuo 16 cm skersmens

UAB „PGM TECHNIKA“
Plento g. 6, Užliedžiai,
54305 Kauno r.

www.pgmmtechnika.lt

Tel. 8 683 24140 (Aidas)
El. paštas info@pgmmtechnika.lt

Tel. 8 656 82777 (Darius)
El. paštas darius@pgmmtechnika.lt

Tel. 8 607 77723 (Renaldas)
El. paštas renaldas@pgmmtechnika.lt

PATIRTIS + INOVACIJA = PROVERŽIS

**nokian®
TYRES**

**nokian®
GROUND KING**

-PADANGOS
SU IŠSKIRTINIU PROTEKTORIUMI
laukuose, keliuose ir miškuose

Paprastosios pušies mitochondrinės DNR haplotipų ir pelkinių populiacijų genetinė įvairovė pagal morfologinius skirtumus ir DNR žymenis

Dr. MONIKA SIRGĖDIENĖ, prof. DARIUS DANUSEVIČIUS

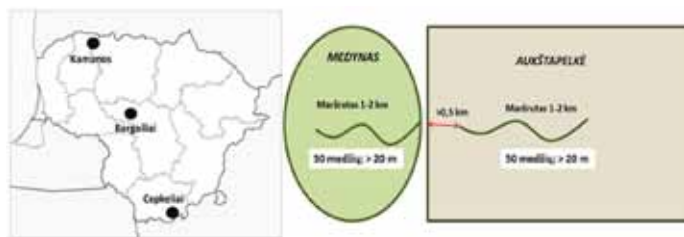
Paprastoji pušis paskutinio ledynmečio metu išliko keturiose pagrindinėse prieglobsčio zonose: Pirėnų pusiasalyje, šiaurinėje Apeninų pusiasalio dalyje, Karpatų kalnų pietuose, Sudetų kalnuose bei Balkanuose (Prus-Glowacki et al. 2011). Nustatyta, kad paprastoji pušis išliko ir Rytų Europos lygumoje, iš kur po ledynmečio plito į Centrinę ir Vakarų Europą, Fenoskandiją (Robledo-Arnuncio et al. 2004). Manoma, kad netgi Šiaurės Europoje buvo išlikusių paprastosios pušies prieglobsčio zonų šio ledynmečio metu (Floran et al. 2011). Medžiai, kurie dabar auga borealinėje klimato juostoje, ledynmečio metu turėjo konkurencinį pranašumą prieš kitas rūšis – jie gebėjo prisitaikyti ir išgyventi atšiauraus klimato sąlygomis.

Dauguma paprastosios pušies genetinių tyrimų dažniausiai atliekami derlingų ar paprastajai pušiai augti tinkamų nederlingų augaviečių medynuose, o apie genetinę variaciją nederlingose, pelkinėse augavietėse žinoma kur kas mažiau. Stinga informacijos ir apie šių rūšių arealų ribines ar specifinėmis aplinkos sąlygomis augančias populiacijas, jų genetinę įvairovę.

MOKSLINĖ HIPOTEZĖ. Aukštapelkių paprastosios pušies populiacijos reikšmingai išsiskiria savo genetinė struktūra ir genetinės įvairovės lygmeniu nuo aplinkinių normalaus drėgnumo augaviečių pušies populiacijų, o skirtingos evoliucinės kilmės linijos skiriasi morfologiniais požymiais.

DARBO TIKSLAS. Pagal DNR žymenis ištirti paprastosios pušies aukštapelkių populiacijų morfologinės diferenciacijos genetinių sąlygotumą ir nustatyti skirtingos evoliucinės kilmės mitochondrinės DNR haplotipų morfologinius žymenis.

MOKSLINIS NAUJUMAS. Paprastosios pušies genofondas pelkinėse augavietėse yra genetiškai įvairus ir formuoja atskirą genetinę grupę. Didelių aukštapelkių populiacijos pasižymi didesne genetinė įvairove nei mažų ar normalaus drėgnumo augaviečių populiacijos. Aukštapelkių pušų morfotipai yra labiau veikiami aplinkos sąlygų kintamumo aukštapelkėje nei genetinių savybių, tačiau genetinis aukštapelkių pušų morfotipų pagrindas egzistuoja. Pelkinės populiacijos galėjo geriau išlaikyti iš šiaurinių prieglobsčio zonų išplitusį mtDNR haplotipą nei normalaus drėgnumo augaviečių populiacijos. Šios su evoliucine kilme ir su prisitaikymu prie rūšių nepalankių augimo sąlygų susijusios pušies haplotipinių linijų ir pelkinių genotipų savybės – labai svarbi nauja informacija tolimesniems genetiniams tyrimams ir fundamentaliems rūšies evoliucijos tyrimams.

1 pav. Tyrimui atrinktos Čepkelių, Bargailių ir Kamanų aukštapelkės (kairėje); paprastosios pušies medžių atrankos aukštapelkėje ir šalia esančiame normalaus drėgnumo augavietės medyne schema (dešinėje)

TYRIMO METODIKA. Tyrimui pasirinktos 3 aukštapelkės: Čepkelių (Pietų Lietuva), Kamanų (Šiaurės Lietuva), Bargailių (Praviršulio tyrelis Centrinėje Lietuvoje). Kiekvienoje aukštapelkėje nustatomas 1–2 km ilgio maršrutas nuo pakraščio centrinės dalies link. Atrenkama 50 pušies medžių, nutolusių ne mažiau kaip 20 m vienas nuo kito (1 pav.). Aukštapelkės kaimynystėje išskiriami bareliai normalaus drėgnumo augavietėse, kur tuo pačiu principu atrenkama 50 medžių. Iš viso atrinkta 300 medžių spyglių/medienos genetiniams tyrimams. Aukštapelkėse nustatyti tyrimui atrinktų medžių lajos morfotipai pagal Grigaitės (1993) metodiką.

Paprastosios pušies kankorėžiai rinkti buvusios Jonavos miškų urėdijos sėklinėje plantacijoje. Žievės vertinimas atliktas 10 genetinių paprastosios pušies medynų Lietuvoje. Sėjimo eksperimentui sėklos rinktos Jonavos sėklinėje plantacijoje ir Praviršulio tyrelio aukštapelkėje.

DNR išskyrimui naudoti paprastosios pušies spygliai arba mediena, o išskyrimas atliktas pagal pritaikytą ATMB DNA metodą (Dumolin et al. 1995). Iš viso genotipuoti ir išanalizuoti 1342 pavyzdžiai (medžiai).

Pelkinių ir normalaus drėgnumo augaviečių paprastųjų pušų genetiniai skirtumai

Paskutinio ledynmečio metu paprastosios pušies populiacija labai sumažėjo (patyrė butelio kaklelio efektą) ir tai lemia šios rūšies genetinę įvairovę iki šių dienų (Pazouki et al. 2016). Yra žinoma, kad aplinka turi didelės įtakos medžių morfologijai, tačiau vis dar ginčijamasi, ar tai genetinė, ar rūšies plastiškumo pasekmė.

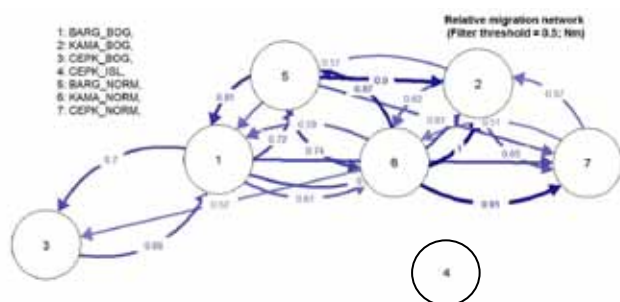
Hipotezė: egzistuoja reikšmingi genetinės struktūros ir genetinės įvairovės skirtumai tarp pelkinės paprastosios pušies populiacijos ir normalaus drėgnumo augavietėse augančios paprastosios pušies populiacijos.

Uždavinys: ištirti Lietuvos pelkinių paprastosios pušies populiacijų genetinę diferenciaciją ir genetinę įvairovę, naudojant nekodojamosios ir koduojamosios genomo dalies mikrosatelitinius žymenis ir palyginti jų DNR įvairovės rodiklius su šalia augančių

pušies medynų genetinės įvairovės rodikliais (ypač akcentuojant retuosius alelius ir genotipo skirtumus).

Molekulinės variacijos analizės (AMOVA) pagal genetinius atstumus rezultatai rodo, kad variacija tarp populiacijų Bargailių ir Kamanų aukštapelkių atvejais yra 1 proc., o populiacijų viduje – 99 proc. Čepkelių populiacijoje variacija tarp populiacijų didesnė – 4 proc. Nustatyta didelė variacija paprastosios pušies populiacijų viduje ir maža tarp populiacijų rodo didelį genų srautą tarp populiacijų.

Tiriamų populiacijų genų srautų palyginimas santykinio migracijos tinklo metodu rodo, kad Čepkelių pelkinė populiacija ir normalaus drėgnumo augavietės populiacija yra toli viena nuo kitos tinkle ir netgi jungčių, stipresnių nei 0,5 tarp jų nėra (2 pav.). Tikėtina, kad genų srautas tarp šių dviejų populiacijų yra silpnas nei kitų dviejų analizuojamų tyrimo objektų atvejais. AMOVA analizės rezultatai patvirtina, kad Čepkelių pelkinės ir normalaus drėgnumo augavietės populiacijų genetiniai skirtumai išraiškingesni, lyginant su Bargailių ir Kamanų aukštapelkių atvejais.

2 pav. Santykinis migracijos tinklas tarp pelkinių ir normalaus drėgnumo augaviečių populiacijų, apskaičiuotas pagal migrantų skaičių tarp populiacijų (strėlės rodo genų srauto kryptį, o spalvos intensyvumas – migracijos stiprumą: kuo tamsesnė spalva, tuo didesnė santykinės migracijos reikšmė)

Dar vienas genetinės diferenciacijos analizės metodas yra pagrįstas Bayeso klasterine analize, vertinant tikimybes priklausyti tam tikram genetiniam grupei (klasteriui) skaičių K.

Bargailių aukštapelkės atveju labiausiai tikėtinas genetinį grupių skaičius yra trys ($K=3$); (3 pav.). Genetinė diferenciacija tarp analizuojamų populiacijų aiški. Pelkinės populiacijos genetinė struktūra sudėtingesnė – išskiriamos 3 genetinės grupės, o normalaus drėgnumo augavietėje – dvi.

Kamanų aukštapelkėje genetinė diferenciacija tarp pelkės ir normalaus drėgnumo augavietės populiacijų yra nežymi (3 pav.). Tai patvirtina AMOVA rezultatai. Bet Kamanų aukštapelkė buvo labiausiai paveikta sausavimo ir pasikeitusios augimo sąlygos turėjo įtakos paprastosios pušies augimui bei, tikėtina, panašumui į šalia augančią normalaus drėgnumo augavietės populiaciją.

Čepkelių raisto atveju salos populiacija išsiskiria kaip atskiras vienetas, kurio genetinė struktūra panašesnė į normalaus drėgnumo augavietės populiacijos genetinę struktūrą (3 pav.). Genetinės įvairovės rodikliai patvirtina, kad Čepkelių populiacijos, lyginant su kitomis, išsiskiria savo genetinė įvairove. Genetinės struktūros sudėtingumą taip pat gali lemti pelkės dydis – Čepkelių aukštapelkė pati didžiausia iš tiriamų. Analizės rezultatai rodo aiškią genetinę diferenciaciją tarp pelkinės ir normalaus drėgnumo augavietės, tą patvirtina ir AMOVA rezultatai. >

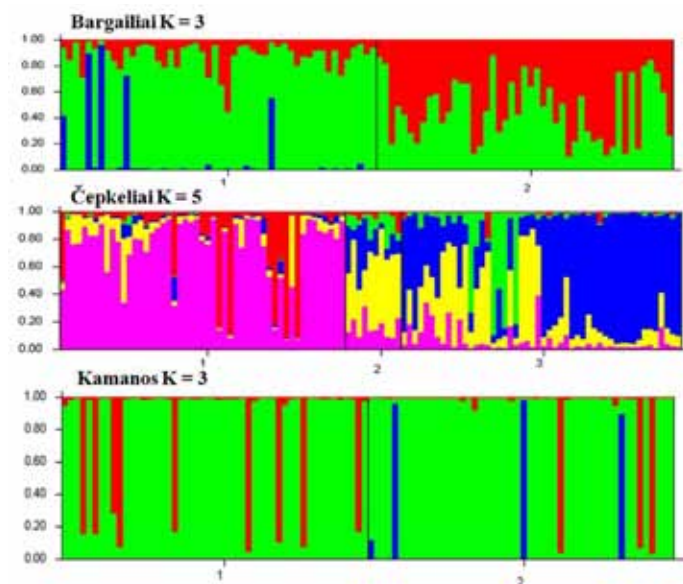
Šių metų gegužės 8 d. VDU Žemės ūkio akademijoje dėl prateštos pandemijos karantino nuotoliniu būdu miškininkė MONIKA RAŠKAUSKAITĖ-SIRGĖDIENĖ apgynė žemės ūkio mokslų srities, miškotyros krypties mokslo daktaro disertaciją „Genetic differentiation of Scots pine mitochondrial DNA haplotypes and bog populations based on morphology and DNA markers“ (Paprastosios pušies mitochondrinės DNR haplotipų ir pelkinių populiacijų genetinė įvairovė pagal morfologinius skirtumus ir DNR žymenis). Disertacijos mokslinis vadovas – prof. Darius Danusevičius.

Būsimoji miškotyrininkė 2009–2015 m. studijavo miškininkystę LŽUU Miškų ir ekologijos fakultete: 2013 m. parengė bakalauro kvalifikaciniam laipsniui gauti tiriamąjį darbą „Geografinės kilmės ir sėklų masės įtaka paprastosios pušies (*Pinus sylvestris* L.) palikuonių produktyvumui ir kokybei Kazlų Rūdos mokomosios miškų urėdijos Jūrės girininkijos bandomuosiuose želdiniuose“ (vadovas prof. D. Danusevičius), 2015 m. – magistro kvalifikaciniam laipsniui darbą „Paprastosios pušies (*Pinus sylvestris* L.) skirtingų populiacijų baltymų polimorfizmo nustatymas dvikryptės gelio elektroforezės ir tandeminės masių spektrometrijos metodais“ (vadovas prof. D. Danusevičius).

Studijų metais ji aktyviai dalyvavo LŽU universiteto bendruomenės, prof. Tado Ivanausko ornitologų klubo veikloje, buvo išvykusi pagal Erasmus studijų mainų programą į Suomiją, Helsinkio universitetą. Nuo 2015 m. tęsė doktorantūros studijas tuometiniame ASU, toliau gilindamasi į paprastosios pušies genetinius tyrimus. Būdamą doktorante dalyvavo tarptautiniuose moksliniuose projektuose, mokslinėse stažuotėse Italijoje, Danijoje, Slovėnijoje, doktorantų vasaros mokyklose Latvijoje ir Lietuvoje, disertacinio tyrimo rezultatus pristatė 5 tarptautinėse konferencijose, publikavo 3 mokslinius straipsnius disertacijos tema. 2019 m. baigė doktorantūros studijas ir parengė mokslinį darbą.

Jaunoji tyrėja nuo 2013 m. dirbo LAMMC Miškų instituto Miškininkystės skyriuje inžiniere, 2015 m. – Valstybinės miškų tarnybos Nacionalinės miškų inventorizacijos skyriuje vyriausiąja specialiste. Nuo 2015 m. rudens Vytauto Didžiojo universitete (Aleksandro Stulginskio universitete) dėstė studentams pelkinės miškininkystės medžioklėtyros pagrindų, laukinių gyvūnų populiacijų tvarkymo, *Wildlife protection and management* programinius kursus. Nuo 2018 m. dirba Valstybinės miškų urėdijos Anykščių regioninio padalinio vadove.

Sveikiname jaunąją mokslininkę, suderinusią studijas, tiriamąjį darbą su užimamomis atsakingomis pareigomis, ir pristatome žurnalo skaitytojams jos mokslinio darbo santrauką, analizuotas problemas ir pateiktas išvadas, siūlymus.

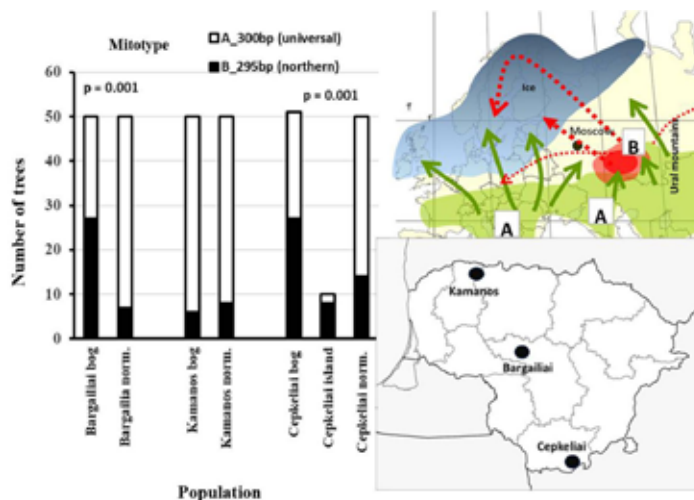
3 pav. Genetinės struktūros histograma pagal Bayesian grupavimo metodą, naudojant STRUCTURE v. 2.3.3 programą. Spalvos rodo STRUCTURE grupes (K). Bargailiai: 1 – pelkinė populiacija, 2 – normalaus drėgnumo augavietės populiacija, genetinių grupių skaičius K=3; Čepkeliai: 1 – pelkinė populiacija, 2 – salos populiacija, 3 – normalaus drėgnumo augavietės populiacija, genetinių grupių skaičius K=5; Kamanos: 1 – pelkinė populiacija, 2 – normalaus drėgnumo augavietės populiacija, genetinių grupių skaičius K=3

Paprastoji pušis pasižymi didele fenotipine įvairove nedidelėje teritorijoje. Manoma, kad dalis šios įvairovės nulemta genetinės diferenciacijos aplinkos gradiento kryptimi ir tai įrodo prisitaikymą prie aplinkos sąlygų (Pazouki et al. 2016). Nustatyta silpna erdvinė koreliacija, kuri, tikėtina, rodo, kad prisitaikymą prie aplinkos (buveinės/mikroreljefo) sąlygų lemia genetinė atranka (Pazouki et al. 2016).

Bargailių aukštapelkės populiacijų atveju didesnė alelių įvairovė nustatyta pelkinėje populiacijoje, tačiau alelinės įvairovės skirtumai tarp populiacijų nėra dideli ir statistškai reikšmingi skirtumai nustatyti tik skirtingų alelių sumos atveju, bet ne lyginant lokusų vidutinius parametrus. Didesnė alelių įvairovė nustatyta ir Čepkelių pelkinėje populiacijoje, lyginant su normalaus drėgnumo augavietės populiacija. Kamanų aukštapelkėje alelinės įvairovės skirtumai nedideli. Visose trijose aukštapelkėse paprastosios pušies populiacijos turi daugiau retųjų alelių, lyginant su normalaus drėgnumo augaviečių populiacijomis. Alelių įvairovė apibrėžia populiacijos galimybes atsakyti į ilgalaikį (kelias kartas apimančią) natūralios atrankos (vienos iš evoliucinių jėgų) poveikį ir populiacijos tikimybę išlikti (ar netgi rūšies galimybes išlikti).

Per motinos liniją spygliuočių paveldimi mtDNR haplotipai atspindi evoliucinės kilmės linijas. Atlikti tyrimai įrodo, kad tiek pasauliniu (Europos, Azijos), tiek vietiniu (Lietuvos) (Kavaliauskas, 2015) lygiu A haplotipas paprastosios pušies populiacijose yra dominuojantis. Skirtingi autoriai sutaria, kokiomis kryptimis plito du pagrindiniai paprastosios pušies haplotipai po ledynmečio: A haplotipas plito per Euraziją ir Škotiją į Rytų Aziją, o šiaurinis B haplotipas paplito mažesnėje Šiaurės–Rytų Europos dalyje.

Bargailių ir Čepkelių pelkinėse populiacijose yra statistškai reikšmingai daugiau šiaurinio mitotipo B, nei kad šalia augančiose normalaus drėgnumo augaviečių populiacijose (4 pav.). B mitotipo dažnis Bargailių ir Čepkelių pelkinėse populiacijose siekia kone 50 proc., o normalaus drėgnumo augaviečių populiacijose – iki 15 proc.

4 pav. Šiaurinio mitotipo B ir universalus mitotipo A dažnis tiriamose pelkinėse ir normalaus drėgnumo augaviečių (norm.) populiacijose 3 tyrimo objektuose. Tyrimo objektų geografinė padėtis pavaizduota apatiniame žemėlapyje. Jo viršuje pavaizduotos tikėtinos prieglobos zonos paskutinio ledynmečio metu (Buchovska et al., 2013). Statistinio reikšmingumo p reikšmės rodo Chi-kvadrato testo patikimus skirtumus.

visos imties. Kamanų pelkėje mitotipo B dažnis nedidelis ir panašus pelkinėje ir normalaus drėgnumo augavietės populiacijoje. Genetinė diferenciacija aukštapelkėse tarp mtDNR haplotipų statistškai nereikšminga. Genetinės įvairovės rodikliai tarp mitochondrinės DNR haplotipų aukštapelkėse nesiskiria.

Didelės genetinės įvairovės ir mažos genetinės diferenciacijos tirtose populiacijose paaiškinimas – didelis genų srautas tarp populiacijų. Vėjo apdulkinimas turi homogenizuojantį poveikį genetinei variacijai (Pazouki et al. 2016). Švedijoje ir Suomijoje atlikti tyrimai parodė, kad 21–76 proc. žiedadulkių atkeliauja iš aplinkinių populiacijų į tiriamas sėklines paprastosios pušies plantacijas (Pakkanen et al. 1991; Wang et al. 1991).

Išvada: egzistuoja statistškai reikšminga genetinė diferenciacija tarp pelkinių ir normalaus drėgnumo augaviečių, o didelių aukštapelkių populiacijos pasižymi didesne genetinė įvairove. Alelinis turtingumas ir retų alelių skaičius yra didesni pelkinėse paprastosios pušies populiacijose. Tai, kad aukštapelkių populiacijos pasižymėjo didesniu B (šiaurinio) mitochondrinės DNR haplotipų skaičiumi, patvirtina paprastosios pušies genofondo, išlikusio pelkinėse augavietėse, unikalumą. Šis genetinės įvairovės palyginimas leidžia daryti išvadą, kad paprastosios pušies genofondas pelkinėse augavietėse yra gausus ir įvairus bei gali formuoti atskirą genetinę grupę.

Iškelta hipotezė iš dalies patvirtinta, nes vertinant pagal branduolio DNR žymenis yra statistškai reikšmingas skirtumas tarp aukštapelkės ir normalaus drėgnumo augavietės paprastosios pušies populiacijų genetinės diferenciacijos. Tačiau antroji hipotezės dalis atmesta: vertinant pagal branduolio DNR žymenis alelinė įvairovė ir retųjų alelių skaičius aukštapelkių paprastosios pušies populiacijose didesnis, tačiau statistškai reikšmingai nesiskiria nuo šalia augančių normalaus drėgnumo augaviečių populiacijų.

(tęsinys kitame numeryje)

Prieš miškus niokojančius keturračius – gausios miškininkų, gamtosauugininkų ir policininkų pajėgos

Valstybinių miškų urėdijos Nemenčinės, Šalčininkų, Trakų, Dubravos ir Kretingos regioninių padalinių teritorijose, kur dažniausiai galingais keturračiais ar krosniniais motociklais niokojami valstybiniai ir privati miškai, gegužės pabaigoje dvi dienas vyko bendras VMU miškininkų, Aplinkos apsaugos departamento, Valstybės sienos apsaugos tarnybos darbuotojų ir policijos prevencinis reidas, kuriame gegužės 29 d. dalyvavo 18, gegužės 30 d. – 20 ekipažų.

Didžioji dalis keturračių vairuotojų turėjo tvarkingus transporto priemonių dokumentus ir teises juos vairuoti. Nubausti 8 keturračių ir motociklų vairuotojai, kurie vairavo keturračius neturėdami tam teisės ar transporto priemonės dokumentų, vienas motociklo vairuotojas buvo nepilnametis. Vienam keturračio vairuotojui paskirta bauda ir už miško paklotės niokojimą.

„Pastebime, kad važinėjimas keturračiais kasmet tampa vis populiariesnis ir jų vairuotojai renka ekstremalias sąlygas – kalvotus miškus, upių, paežerių šlaitus ar net piliakalnius, gamtos pažintinius takus. Labiausiai suniokojama miškų paklotė, kai važinėjamasi po lietaus, esant šlapiai žemei, paliekamos ypač giles provėžos. VMU miškininkai ne kartą rado ratais išdraskytus ir neseniai pasodintus medelius kirtavietėse.

Prasidėjus keturračių sezonui, miškininkai stebi miškus, stato ženklus, draudžiančius važiuoti keturračiais. Šis bendras miškininkų, pareigūnų ir aplinkosaugininkų reidas – kol kas didžiausia prevencinė priemonė prieš keturračių motociklų vairuotojų vykdomus Kelių eismo taisyklių ir aplinkos apsaugos reikalavimų pažeidimus. Ateityje tokių reidų surengsime ir daugiau“, – sako VMU vadovas Valdas Kaubė.

Pasak V. Kaubrės, miškininkai tikisi, kad keturračių vairuotojų sąmoningumas ir atsakomybė už aplinką, kurioje jie važinėja, didės. Kasmet įrengiama vis daugiau trasų, skirtų važinėti keturračių ir motociklo sporto entuziastams, todėl galėdami rinktis legalias trasas, nevažinės bekele po miškus, darydami žalą gamtai.

„Negalime pro pirštus žiūrėti į gamtos niokojimą, atvirkščiai – visi kartu turime ją tausoti. Šie pažeidėjai ir toliau bus mūsų akira-

VMU ARCHYVO nuotraukos

tyje, aktyviai bendradarbiausime su socialiniais partneriais“, – sako ir Policijos departamento generalinis komisaras Renatas Požėla.

Reidas vyko ir saugomose teritorijose, tarp jų – Panerių erozinio kalvyno kraštovaizdžio draustinyje, Griovių valstybiniame geomorfologiniame draustinyje. „Nors draudžiama važinėti kraštovaizdžio draustiniuose, pažintiniais takais, prie piliakalnių, kitose saugomose teritorijose, kai kurie keturračių vairuotojai į tai vis dar nekreipia dėmesio. Važiuojant į kalvą, ardomas šlaitas, padaroma žala kultūriniam sluoksniui, kuris šlaituose slepiasi labai negiliai. Suardžius velėną formuojasi erozijos židiniai, kyla grėsmė nuslinkti šlaitams“, – sako Aplinkos apsaugos departamento direktorė Olga Vėbrienė.

Važiavimo keturračiais taisyklės reglamentuoja Kelių eismo taisyklės – keturračiais galima važiuoti tais pačiais keliais, kaip ir kitoms motorinėms transporto priemonėms. Tai reiškia, kad draudžiama važinėti bekele ir natūralia miško paklote.

VMU inf.

Pavilnių ir Verkių regioniniuose parkuose šalinami Sosnovskio barščiai

Dr. BANGA GRIGALIŪNAITĖ, ANTANAS STACKEVIČIUS

Sosnovskio barštis (*Heracleum sosnovskyi* Manden) priklauso sabelinių (*Apiaceae*) šeimai. Europoje priskaičiuojama barščio (*Heracleum*) genties per 20 rūšių, o Lietuvoje auga 3 rūšys: sibirinis (*H. sibiricum*), Mantegaco (*H. mantegazzianum*) ir Sosnovskio (*H. sosnovskyi*). Iš visų rūšių nepaprastu dydžiu ir išplitimu išsiskiria Sosnovskio barštis. Jo savaiminis paplitimo arealas – Užkaukazė, centrinis ir vakarų Kaukazas, šiaurės rytų Turkija.

Sosnovskio barštis užauga iki 5 m aukščio, stiebas labai tvirtas, gali išlaikyti iki 0,5 m skersmens skėtinį žiedyną. Žydi birželį–rugsėjį, o rugpjūtį–spalį išbarsto tūkstančius sėklų 4 metrų ir daugiau atstumu. Sėklos dirvoje išlieka gyvybingos keletą metų. Gerai atželia ir iš šaknų, nes liemeninė šaknis labai stipri. Augalų nepuola kenkėjai, kartais ant žiedų aptinkamas tik bronzinukas, o ant lapų miltligės sukėlėjas – barštinis miltenis.

Pokaryje stingant gyvuliams pašarų, šis greitai augantis invazinis augalas nuo 1950 m. skatintas auginti silosui. Lietuvoje nuo 1963 m. Sosnovskio barštis buvo auginamas Vilniuje, Botanikos instituto eksperimentinėje bazėje Jeruzalėje, vėliau Buivydiškėse bei Cirkliškio eksperimentiniame ūkyje.

Nežinodami jo neigiamų savybių, kaip dekoratyvinį, su didžiuliais žiedynų skė-

čiais, medingą, nuolat lankantį bičių ir kitų vabzdžių, barštį platino ir pavieniai sodininkai, bitininkai. Iš augalo didžiulių, stambių stiebų buvo gaminami dekoratyviniai dirbiniai, kurie pardavinėti Vilniaus Kaziuko mugėse. Latviai į mugės atveždavo gelsvo, specifinio skonio medaus, sunėsto iš barščių žiedų.

Dr. Valerijaus Rašomavičiaus (2008 m.) duomenimis, invazinis barštis Lietuvoje buvo išplitęs visuose rajonuose ir apėmė apie 10 tūkst. ha plotą. Didžiuliai jų sąžalynai įsikūrę apleistuose dirbamuose laukuose, pakelėse, pamiškėse, upių pakrantėse, natūraliose pievose ir net miestuose. Barštis užgožė vietinių rūšių augalus, jo kaimynystėje galėjo tarpti tik didžioji dilgėlė ir didžioji ugniažolė. Šis augalas 2016 m. paskelbtas invazine Europos Sąjungos rūšimi.

Sosnovskio barščio sultyse yra alergeno – furanokumarino, kuris saulėtomis vasaros dienomis, pakliuvęs ant žmogaus ar gyvūno odos, sukelia sunkiai gyjančias žaizdas, net 1–3 laipsnio odos nudegimus.

Pamačius spartų išplitimą, barštis pradėtas naikinti, bet augalas atsparus, lengvai nepasiduoda šalinamas. Naudojami herbicidai ir mechaninis būdas: nupjaunami augalai ir susmulkinami su žemės paviršiniu sluoksniu, išlikusioms sėkloms sudygyus, vėl purškiama herbicidais. Pastebėta, kad herbi-

SELEMONO PALTANAVIČIAUS nuotrauka

cidai neveikia žemėje esančių sėklų. Bandyta pavienius mažus barščius uždengti juoda plastikine plėvele, bet po ja žūsta ir daug kitų augalų. Didesniuose plotuose taikomas giluminis arimas, išrenkamos šaknys, į stiebus išvirkščiami herbicidai. Praktika parodė, kad patikimiausias yra mechaninis kovos būdas.

Gausu Sosnovskio barščių buvo Pavilnių regioninio parko Pūčkorių kraštovaizdžio draustinyje. Balandžio viduryje, pradėjus skleistis pirmiesiems barščio lapams, Pavilnių ir Verkių regioniniuose parkuose pradedama

VMU ARCHYVO nuotrauka

SELEMONO PALTANAVIČIAUS nuotrauka

Barščių sąžalynas mieste

Vėlai nupjauti žiedynai subrandina sėklas

Barščių liemeninės šaknys labai stiprios

mechaniniu būdu jį naikinti. Augalai iškasami kastuvais nepažeidžiant vietinės floros augalų. Pavilnių regioniniame parke nustatyta per 750 Lietuvos floros rūšių. Per porą metų ankstyvą pavasarį pastoviai iškasant barščius su šaknimis šiemet jų čia beveik neliko.

Kaip matome iš nuotraukų, naudojant paprastą kastuvą, galima atsikratyti šių invazinių augalų.

Tegul klesti ir žaliuoja mūsų vietinė flora.

Paprastasis auksavabalis ant barščio žiedyno

Nupjovus birželio pabaigoje, atauga ir pražydo jau liepos pradžioje

VMU ARCHYVO nuotrauka

Visoje Lietuvoje išplitusį invazinį Sosnovskio barštį šiuo metu pradėjo naikinti ir Valstybinių miškų urėdijos regioninių padalinii miškininkai. Pernai buvo išpurkšta 113 ha plotų, kuriuose įsivyravo ši svetimžemė rūšis. Šiemet VMU planuoja nupurkšti dešimtis hektarų pamiškėse, pakelėse, nenaudojamose pievose, šalia melioracijos griovių, upių ir ežerų pakrantėse, kur mėgsta augti šis invazinis augalas.

VMU inf.

VMU miškininkai aptvers 1400 skruzdėlynų

„Kenkėjais ir lervomis mintančios skruzdės ypač svarbios miško ekosistemos. Dėl to jos ir vadinamos miško sanitarėmis bei darbininkėmis.

Kuo didesnis skruzdėlynas – tuo labiau vilioja šernus. Skruzdėlynai pritraukia šernus dėl to, kad nuo jų besigindamos skruzdės gausiai purškia skruzdžių rūgštį. Ši rūgštis atbaido kitus parazitus, esančius ant šernų kailio: blusas, utėles ar įvairias erkutes. Todėl šernai kartais ne tik aktyviai knisa skruzdėlynus, bet ir juose voliojasi, taip pat rankioja skruzdžių kiaušinius ir lervas, ir jų žala skruzdžių kolonijai tampa nepataisoma“, – pasakojo VMU Kretingos regioninio padalinio Kartenos girininkas Vytautas Lukauskas.

Girininkai, pamatę miške naujai besiformuojantį skruzdėlyną, jį aptveria, taip pat sutaiso ir keičia naujais pasenusius ar pažeistus aptvarus.

Pasak V. Lukausko, miške girininkai aptinka įspūdingo dydžio skruzdėlynų – didžiausias jo matytas siekė daugiau nei 1,5 metro aukščio.

„Idomu, kad tai ką matome miške ant žemės – tik mažoji dalis skruzdžių kolonijos, nes didžioji dalis skruzdėlynų įsikūrusi net iki dviejų metrų po žeme. Ten – didžiulis ertmių, tunelių labirintas, kuriame verda skruzdžių gyvenimas. Yra kolonijų, kurios gyvuoja jau daugiau nei 10 metų toje pačioje vietoje“, – sakė V. Lukauskas.

Skruzdėlynus atakuoja ir meletos, tačiau paukščiai nepadaro tokios žalos kaip šernai.

Miškininkai pastebi į skruzdėlyną įmintą žmogaus pėdą, įsmeigtą pagali – kartais miško lankytojai neapdairiai įlipa į skruzdėlyną ar smalsumo vedini jį išdrasko pagaliais.

VMU inf.

VMU ARCHYVO nuotrauka

Žuvintas iš paukščio skrydžio

Pokyčiai Žuvinto biosferos rezervate

Vytauto Didžiojo universiteto profesorius Tado Ivanausko iniciatyva 1937 m. įsteigta pirmoji saugoma teritorija tarpukario Lietuvoje – Žuvinto ežero gamtinis rezervatas, siekiant išsaugoti Žuvinto ežerą kaip įvairių paukščių gausa turtingą buveinę. Tuomet prof. T. Ivanauskas rašė: „Nepaprastai turtinga Žuvinto ežero ir jo apylinkių augalija ir gyvūnija, neturinti kito pavyzdžio Lietuvoje, verta to, kad būtų išsaugota.“

Nuo 2002 m. Žuvinto ežero gamtinis rezervatas yra Žuvinto biosferos rezervato komplekso dalis. Šis rezervatas dabar Pietų Lietuvoje apima beveik 18,5 tūkst. ha valstybės saugomą plotą Alytaus, Lazdijų rajonų ir Marijampolės savivaldybės teritorijoje.

Jam priskirti ir Žaltyčio, Amalvo ežerai, Amalvo ir Žuvinto pelkės, Buktos giria, aplinkinės pelkynų žemės. Rezervatas įrašytas į Pelkių bei seklių vandenų (šlapynių) konvencijos saugomų teritorijų sąrašą, paskelbtas „Natura 2000“ ekologinio tinklo teritorija. Nuo 2011 m. Žuvinto biosferos rezervatas įtrauktas į UNESCO programos „Žmogus ir biosfera“ pasaulinį biosferos rezervatų sąrašą. Čia saugomi ir stebimi retai kitur Lietuvoje gyvenantys paukščiai, reliktinės ir retos augalų

rūšys. Rezervatui priskirtuose miškuose vyrauja aukštapelkiniai pušynai, beržynai, juodalksnynai, uosynai, skroblynai. Saugomas Varnupių piliakalnis su senovės gyvenviete.

Žuvintas, kaip gamtos objektas, įdomus visais metų laikais. Lankytojams specialiai įrengti pažintiniai takai, apžvalgos vietos, pastatyti informaciniai stendai, automobilių stovėjimo aikštelės. Dvi apžvalgos platformos įrengtos Žuvinto ežero pakrantėse migruojantiems ir pievų paukščiams stebėti. Speciali apžvalgos aikštelė yra Žuvinto direkcijos administraciniame pastate. Be leidimo draudžiama lankytis tik Žuvinto gamtiniuose rezervatuose.

Direkcijos administraciniame pastate po rekonstrukcijos atidarytas lankytojų centras kviečia gamtos mylėtojus iš arčiau pažvelgti į unikalų natūralios gamtos pasaulį. Atnaujinta ekspozicija supažindins su Žuvinto gamtos vertybėmis ir rezervato istorija, leis patirti Žuvinto gamtos gyvenimo įspūdžių, susipažinti su ežere gyvenančiais ir migruojančiais paukščiais, jo raida, aukštapelkės augalais ir gyvūnais, sužinoti rezervate saugomo miško paslaptį. Jau paklotas Žuvinto ežero gamtos takas, baigiamas atnaujinti ir apžvalgos bokštelis, iš kurio bus galima stebėti paukščių gyvenimą.

Rezervato gamtosaugininkai primena, kad lankytojams reikės paisyti kelių draudimų: prie ežero negalima triukšmauti, paleisti laisvai laigyti atsivežtus šunis, paukščius baidyti paleistais „dronais“ ar taku vaikščioti nusileidus saulei.

Apie 960 ha užimančio seklaus Žuvinto ežero trečdalis ploto jau yra apaugęs įvairia plūduriuojančia augalija, nendėmis, kurios sudaro įdomius salelių kompleksus, vadinamus kinimis.

Aplinkos ministrui 2016 m. patvirtinus Žuvinto ežero ir pakrančių gamtotvarkos planą, siekiama pagerinti pačio ežero egzistencijos ir paukščių gyvenimo sąlygas, nes švendrynų priaugusios pakrantės pradėjo sparčiai dumbliėti, kaupiasi durpės, pakrantės apauga pelkių augalais.

Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba šį pavasarį perdavė Žuvinto biosferos rezervato direkcijai projekto „Monitoringo ir tvarkymo pajėgumų stiprinimas saugomose teritorijose“ lėšomis įsigytą šlapynių ir seklaus ežero priežiūrai skirtą naują švediską amfibiją „Truxor T 40“ su visu įrangos komplektu. Rezervato direkcija nekantraudama šios plaukiojančios nendriapiovės laukė keletą metų.

Buktos miško gamtinis takas

Buktoje žydi reti augalai tarpiniai rūteniai

Apžvalgos bokštas

Žuvinto gamtinis takas

Pagal Žuvinto ežero gamtotvarkos planą pirmiausia nendrės, kita perteklinė vandens augalija bus šalinamos ežero viduryje, siekiant išlaikyti kuo atviresnį jo plotą.

Atvertose ežero vietose, išretintuose švendrynuose įsikuria rudagalvių kirų, juodųjų žuvėdrų kolonijos, nušienautus plotus labai vertina migruojantys paukščiai, ypač žąsys, gervės, antys, įvairūs tilvikai, kurie čia maitinasi ir ilsisi. Tinkamai parinktomis gamtotvarkos priemonėmis tikimasi ežere pagerinti ir didžiųjų baublių buveinių būklę.

Žuvinto ežero pakrantėse nendrynus numatoma pjauti antroje liepos pusėje, pasibaigus paukščių perėjimui. Išpjauta augalija amfibija bus transportuojama į pakrantes, smulkinami augalų šakniastiebiai. Pasitelkus visą techniką kasmet tikimasi nušienauti bent po 5–6 ha nendrynų.

Žuvinto biosferos rezervato specialistai stengiasi perimti Vakarų Europos šalių gamtosauugininkų gamtotvarkinę patirtį ir patys įsitikino, kad reikia šienauti ir aplink Žuvinto ežerą esančias pievas: nieko nedarant jos užželia krūmynais, alksniais, berželiais, prarandamos vertingos pievų buveinės. Žuvinto šlapiose pievose peri reta, globaliai nykstanti paukščių rūšis – meldinė nendrinukė.

Žuvinto biosferos rezervato vyr. specialisto, vykdančio ir ekologo funkcijas, Regimanto Vabuolo pastebėjimu, nemažai EB svarbos

gamtinių buveinių yra Žaltyčio, Amalvo ežerų, Amalvo pelkės komplekse bei Buktos girioje. Susipažinti su šiomis vertybėmis Buktos miške (3282 ha plotas) 2006 m. įrengtas 2 km ilgio pažintinis takas, į Amalvos pelkę nutiestas 300 m gamtos takas su bokšteliu. Paukščių stebėjimo bokšteliai įrengti prie Žaltyčio ežero ir Amalvo polderioje.

Bukta, viena iš seniausių Sūduvos girių, nebuvo paversta žemės ūkio naudmenomis, nes beveik pusė miško auga pelkinėse augavietėse, kitur vyrauja drėgni beržų, drebulių ir juodalksnių medynai su egle.

Nors Buktos miškas anksčiau buvo intensyviai kirstas, išlikę nemažai natūralių savaiminės kilmės medynų. Juose auga išlikę savaiminiai skroblai, uosiai, guobos, liepos. Viename miško sklype išlikęs, matyt dar carizmo laikais įveistas, maumedynas (0,3 ha plote), kuriam jau 136 metai. Vietos miškininkų buvo išsaugotos ir pavienės pušys, šimtamečiai ąžuolai, iš jų Buktos ir Grįstakelio ąžuolai yra saugomi kaip gamtos paveldo objektai. Ypač išpūdingai atrodo Grįstakelio ąžuolas, kurio apimtis siekia 5 m, o aukštis – 30 m. Tai, galima sakyti, galinčiausias medis šiame regione.

Anot R. Vabuolo, gamtinių požiūriu Buktos miškas vertinamas kaip Lietuvos vidurio lygumos mišriųjų miškų etalonas, garsėjantis vertingais skroblynais, retomis augalų rūšimis

ir jų bendrijomis. Buktos miške auga gebenė lipikė, europinis miežvienis, geltonžiedis pelėžirnis. Tai pietiniai, tik Pietvakarių Lietuvai būdingi augalai. Bene gražiausias Buktos miškas atrodo pavasarį, kuomet skroblynuose pasipila rūtenių, plukių, žibuoklių, meškinų česnakų žiedų kilimai. Dėl negyvos medienos gausos ir drėgnų, derlingų dirvožemių Buktos miške aptinkama didelė grybų įvairovė. Atlikus grybijos tyrimus miške, atrasta 12 naujų rūšių grybų, kurių iki šiol neaptikta niekur kitur šalyje. Todėl dėl gamtinės vertės visas Buktos miškas yra paskelbtas Europinės svarbos saugoma gamtine teritorija „Natura 2000“. Šiame miške aptinkami šeši EB svarbūs miškų buveinių tipai, kurių bendras plotas apima 1292 ha. Taip pat šis miškas yra paukščių apsaugai svarbi teritorija, dėl to čia specialiai saugomi vidutinis margasis ir baltnugaris geniai bei gervės. Peri nemažai ir kitų į saugomų rūšių sąrašą įrašytų paukščių, kaip juodasis gandras, mažasis erelis reksnys, vištvanagis, vapsvaėdis, jūrinis erelis, žvirblinė pelėda, pilkoji meleta.

Turtingame žoline danga lapuočių miške niekada netrūko žvėrių: gausu elninių, sutinkami barsukai, mangutai, rudosios lapės, bebrai, yra išlikusių po afrikinio kiaulių maro ir šernų, nuolat čia gyvena ir vilkai. Todėl Buktos miškas tapo neatsiejama Žuvinto biosferos rezervato dalimi.

MG inf.

Žuvinto palios

Amfibija „Truxor T 40“ šalina nendres, kitą perteklinę augaliją

Svarbių gamtinių buveinių monitoringas

Norint įvertinti gamtoje vykstančius pokyčius, išsiaiškinti priežastis, lemiančios rūšies ar kelių rūšių nykimą, būtina atlikti pastovius gyvosios gamtos stebėjimus. Lietuvoje daugelį metų vykdomas EB svarbių gyvūnų ir augalų rūšių monitoringas. Nuo 2019 m. pradėtas naujas didelės apimties, kompleksiškas buveinių monitoringas. Jis vykdomas visoje Lietuvoje 64 monitoringo kvadratuose.

Tai virtualiai apribota teritorija (vidutinis vieno kvadrato plotas yra apie 10000 ha), kuri parinkta pagal buveinių įvairovę ir išdėstyta šalies teritorijoje, atsižvelgiant į geografinius, ūkinio naudojimo ir apsaugos požymius. Kiekvienoje iš teritorijų kas 4 metai bus vykdoma buveinių inventorizacija, specialistams pa-

tikrinant jau žinomas buveines. Atrinktuose plotuose bus vykdoma ilgalaikė stebėseną, pildant detalius augalijos aprašymus, vertinama buveinės būklė. Monitoringui pasirinktos vietos nesudarys papildomų reikalavimų tų plotų savininkams.

Lietuvos senuose miškuose, žydinčiose natūraliose pievose, nenusausintose pelkėse, upeliuose ir ežeruose aptinkami net 54 EB svarbos buveinių tipai. Buveines inventorizuojantys specialistai joms atpažinti naudoja vieningą metodiką. Biologiškai miškai vertingi brandūs, savaiminiai, su gausia ir įvairia žolių ir samanų danga, dideliu negyvos medienos kiekiu, esantys upių slėniuose, slaituose ir kitose vietose, kur sunku vykdyti ūkinę veiklą.

Gamtosauginio piešinių konkurso rezultatai

Gamtosauginė tematika piešinių konkurse „Bunda GAMTA. SAUGOK ją nuo keturračių“ siekta atkreipti visuomenės dėmesį apie keturračių daromą žalą gamtai. Sulaukta daugiau kaip 400 piešinių, atliktų įvairia technika – pieštukais, guašu, koliažu, kompiuterio programomis. VSTT darbuotojų, gamtininkų, dailininkų jungtinė komisija išrinko 7 įdomiausius mokinių piešinius ir 7 kūrybiškiausius mokinių klases iš visos Lietuvos.

Atrenkant darbus buvo vertinama kūrybiškumas, temos atskleidimas, originalumas, gamtos suvokimas, atsižvelgta į piešėjų amžių. Atrinktus mokinių piešinius galima peržiūrėti VSTT Nacionalinio lankytojų centro FB paskyroje.

Pirmos–trečios vietos laimėtojai (pavieniai mokiniai) paskatinti knygomis „Medžiai“ bei padėkomis, o kitiems 4 nominuotiems mokiniams išsiųstos individualios padėkos su kvietimu apsilankyti Nacionaliniame saugomų teritorijų lankytojų centre. Kūrybiškiausių klasių mokinių bei jų mokytojų iš skirtingų Lietuvos miestų ir miestelių lauks padėkos ir nemokama ekskursija VSTT Nacionaliniame lankytojų centre.

VSTT inf.

Kertinės miško buveinė Karšuvos girioje

ANDRIAUS ČEPONIO nuotrauka

Akcija „Iš gamtos – po šiukšlę“

Pavasarij dėl karantino tradicine tapusią švarinimo akciją „Darom 2020“ nukėlus į rudenį, VST tarnyba kvietė gamtos lankytojus visą gegužę dalyvauti pavienėje akcijoje „Iš gamtos – po šiukšlę“.

Einantys pasivaikščioti į gamtą buvo raginami pasiimti maišelį, darbines pirštines ir surinkti pakeliui rastas bent plastiko šiukšles, butelius, o didesnes sukrauti į krūvas.

Įrengti drausminantys ženklai

Ar smagu tokioje aplinkoje poilsiauti?

Daugelio Europos šalių saugomose teritorijose laikomasi principo: ką atsinešei į gamtą, tą ir išsineš. Į tai geranoriškai žiūri visuomenė. Sąmoningai prie gamtos paveldo objektų, pažintiniuose takuose nstatomos šiukšliadėžės, nes išvežti šiukšlių sancaupų iš atkampios miško tankmės, pelkės nėra galimybių. Susirinkti šiukšles įpratinti ir piknikų gamtoje mėgėjai. Užsieniečiams turėtų kelti siaubą kai kurių mūsų žmonių nevalyvumas, nemeilė gamtai, kai į miškus, prie kelių tyčia vežami netinkami naudojimui šaldytuvai, televizoriai, kompiuteriai, automobilių dalys, padangos, statybinės atliekos, net sena avalynė, drabužiai. Netoli Kauno marių rastas atvežtas net klozetas.

VSTT Nacionalinis lankytojų centras ėmėsi ir švietėjiškos, prevencinės priemonės – kvietė fotografuoti neįprastas šiukšles, kelti į socialinius tinklus bei iki birželio 1 d. siųsti lankytojų centrui su koordinatėmis nuotraukas keisčiausios šiukšlės konkursui. Keisčiausios šiukšlės skelbtos FB paskyroje, o įdomiausios nuotraukos autorius bus apdovanotas knyga gamtosaugine tema.

Fiksuojami lutučių balsai

JONO BARZDĖNO nuotrauka

Integruotojo „Life“ projekto „Naturalit“ lėšomis šiemet 3-ose Lietuvos giriose įtaisyti pasiklausymo aparatai, kuriais fiksuojami retų pelėdų – lutučių balsai. Rūdninkų girioje iškabinti 9, Labanoro girioje – 10 ir Mar-cinkonių miškuose – 10 tokių aparatų. Būdama naktinė pelėdų rūšis, lututė dieną pastebima retai, todėl jos paieškos ir apskaita vykdomos naktį, klausantis balsų. Pasak gamtininkų, lututės ne kiekvieną naktį ūbauja. Eksperimentas vykdomas antrus metus: pernai šie aparatai naudoti genių stebėsenai. Pasiteisinus technologijai, pasiklausymo aparatai bus ir kitų retų rūšių monitoringui.

Lututės paplitusios didesniuose pušynų masyvuose, apsigyvena juodosios meletos iškaltuose uoksuose arba inkiluose. Lietuvoje skaičiuojama apie 700 porų. Saugoma rūšis, įrašyta į Lietuvos raudonąją knygą ir ES Paukščių direktyvą.

Lututės nyksta Europoje dėl tinkamų veisimosi buveinių trūkumo, senų medžių mažėjimo miškuose. Buveinės Dainavos, Labanoro ir Rūdninkų giriose, Čepkelių pelkėje ir Aukštaitijos nacionalinio parko vakarinėje dalyje įtrauktos į „Natura 2000“ tinklą.

Projekto „Naturalit“ inf.

VYTAUTO KNYVOS nuotrauka

Trakų r. tęsiami tyrimai „Natura 2000“

VSTT Metodinio ir analitinio centro ekspertai šiemet vertina Trakų rajone „Natura 2000“ teritorijose esamų gamtos vertybių būklę, nustato apsaugos tikslus. Pavasarį pradėtas tirti Varnikų miškas (435 ha plote), kur saugomos Europos svarbos buveinės: natūralūs distrofiniai ežerai, tarpinės pelkės ir liūnai, plačialapių ir mišrūs miškai, žolių turtingi eglynai, pelkiniai miškai. Entomologas Giedrius Švitra čia tyrė niūriaspalvio auksavabalio buveines. Šiame miške tyrimų bareliuose po nulūžusių ąžuolų šakų atšokusia žieve rasta nauja vertybė: ES Buveinių direktyvos saugoma vabalų rūšis – purpurinis plokščiavabalys (*Cucujus cinnaberinus*). Aptikimo vietose buveinės yra tinkamos šiai rūšiai: daug senų ąžuolų, gana šviesus medynas, daug negyvos įvairaus suirimo laipsnio medienos, kas labai svarbu daugeliui saugomų vabzdžių rūšių. Tyrimai bus tęsiami.

Takas per Varnikų pelkę

Keliaukime Veisiejų regioninio parko pažintiniais takais

Veisiejų regioninio parko direkcija siūlo lankytojams išbandyti tris pažintinius pėsčiųjų takus. Pirmasis – Ilgininkų miško pėsčiųjų takas (ilgis 4,7 km) veda per Ilgininkų mišką į Ančios kraštovaizdžio draustinio teritoriją. Einant per šį mišką galima grožėtis gausia samanų danga, kurią suformavo paprastoji šilsamanė, atžalinė gūžtvė, purioji dvyndantė.

Miško aikštelėse galima rasti šimtmečius naudojamą vaistažolę – kalninę arniką, kuri įtraukta į saugomų augalų sąrašus. Patrauklus ir šilinis viržis – visus metus žaliuojantis 30–60 cm aukščio krūmelis, kurio maži lapeliai prigludę prie stiebo ir šakų. Ant vieno krūmo būna iki 75 tūkst. lapelių.

Antrasis pėsčiųjų takas driekiasi Ančios ežero pakrantėmis (ilgis 4 km). Eidami susipažinsite su Ančios ežero apylinkių gamta, augmenija, gal išvysite ir mažiausią Europoje gyvenantį paukštį – paprastąjį nykštuką, šokuojančią medvarlę.

Petroškų miško takas (3,5 km) veda per eglynų, pelkėtų lapuočių miškų ir skroblynų

bendrijas. Čia gausu perinčių paukščių, gal pavyks pamatyti ir labai retų: karvelį ulduką, žaliąją meletą, erelį rėksnį. Išskirtinė Petroškų miško vertybė – balinis vėžlys.

Mažasis erelis rėksnys lizde su jaunikliu

VYTAUTO KNYVOS nuotrauka

Darbuotojų saugos ir sveikatos komitetai reikalingi kiekviename VMU padalinyje

Diana RAITELAITIENĖ, LMPF pirmininkė

Iš darbo patirties darbuotojų saugos ir sveikatos srityje žinau, kiek reikia pastangų, dėmesio, kontrolės, informavimo, pagaliau ir lėšų, kad visų darbuotojų darbas vyktų saugiai. Neramina tai, kad Valstybinių miškų urėdijos kolektyvinėje sutartyje numatyta steigti darbuotojų saugos ir sveikatos (DSS) komitetą tik prie VMU administracijos. Pasisakau už idėją, kurią palaiko VMU profesinių sąjungų Jungtinė atstovybė ir siūlo VMU administracijai – DSS komitetai privalo būti kiekviename regioniniame padalinyje. Aptarkime – kodėl?

Darbuotojų dalyvavimą įgyvendinant darbuotojų saugos ir sveikatos priemones numato Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymas. Darbdavys ar darbdavio įgalioti asmenys privalo informuoti darbuotojus ir su jais konsultuotis visais darbuotojų saugos bei sveikatos būklės ir jos gerinimo planavimo, priemonių organizavimo, jų įgyvendinimo ir kontrolės klausimais. Įstatymo 13 str. nustatyta, kad ši prievolė įgyvendinama steigiant įmonėse DSS komitetus, sudaromus dvišaliu principu – iš vienodo skaičiaus darbdavio skirtų atstovų (administracijos pareigūnų) ir darbuotojų (profesinės sąjungos ar darbo tarybos) deleguotų atstovų.

Darbuotojų atstovai, atstovaudami jiems įmonės DSS komite, dalyvauja darbdavio įgyvendinamose priemonėse darbuotojų saugai ir sveikatai įmonėje ar darbo vietose gerinti, dalyvauja vertinant profesinę riziką ir įgyvendinant priemones rizikai šalinti, parenkant ir paskiriant darbuotojus, atsakingus už pirmosios pagalbos suteikimą, atsakingus už gelbėjimo darbų organizavimą, darbuotojų evakavimą galimų avarių, stichinių nelaimių, gaisrų ir kitais atvejais. Jie taip pat dalyvauja parenkant darbuotojams reikiamas ir tinkamas asmenines apsaugos priemones ir prižiūri, kad darbuotojai jomis naudotųsi, dalyvauja tiriant nelaimingus atsitikimus, profesines ligas ir incidentus, darbdaviui atstovaujancio asmens nurodymu operatyviai praneša darbuotojams apie kilusius ar gresiančius pavojus ir nurodo priemones, kurių reikia neatidėliotinai imtis, kad būtų išvengta pavojaus, padeda darbuotojams pavojaus atveju pereiti į saugias vietas.

Be to, DSS komiteto nariai turi teisę siūlyti ir reikalauti, kad darbdaviui atstovaujantis asmuo imtųsi reikiamų priemonių darbuotojų saugai ir sveikatai užtikrinti, pranešti darbdaviui, kai tiesioginis vadovas nesiima reikiamų

viui, kai tiesioginis vadovas nesiima reikiamų priemonių darbo vietose DSS reikalavimams užtikrinti, aprūpinant darbo rūbais, individualiomis apsaugos ir higienos priemonėmis. Įmonėje nesiimant reikiamų priemonių rizikos veiksniams šalinti ar mažinti, DSS komiteto nariai privalo apie tai informuoti Valstybinę darbo inspekciją. Jie taip pat turi teisę gauti informaciją su darbuotojų sauga ir sveikata susijusiais klausimais iš vadovų, įmonės DSS tarnybos bei DSS komiteto.

Įstatymas numato, kad DSS komitetas steigiamas, kai įmonės darbuotojų skaičius yra daugiau kaip 50, o darbdavio ar darbuotojų iniciatyva jis gali būti steigiamas ir kai darbuotojų yra mažiau. Be to, bendrieji DSS komitetų nuostatai, patvirtinti Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ministro, rekomenduoja aukštos rizikos veiklos srityse, tarp kurių yra medienos gamyba, DSS komitetus steigti ir mažiau nei 50 darbuotojų turinčiose įmonėse. Taigi, norint įkurti komitetą bet kuriame lygmenyje, reikia tik darbdavio ir darbuotojų atstovų noro bendradarbiauti.

Pamąstykime, ar šias visas funkcijas ir prievoles tokioje didelėje įmonėje, kokia yra Valstybinių miškų urėdija, sugebėtų užtikrinti tie 10, kaip numatyta kolektyvinėje sutartyje, komiteto narių. VMU dirba daugiau kaip 3 tūkst. darbuotojų, kurie išsisklaidę per visą šalies teritoriją. Vien VMU regioninių padalinių yra 26, atskirai yra įsikūrę administracija, Miškotvarkos padalinys, kai kurie administracijos skyriai. Kiekviename VMU regioniniame padalinyje dirba ne mažiau kaip 70, o kai kur ir per 100 darbuotojų. Įmonės veikla darbuotojų saugos bei sveikatos požiūriu tikrai rizikinga: medžių pjovimas, medienos gamyba, padidintos rizikos darbai rankiniais mechanizmais miške, darbas su cheminėmis priemonėmis, su kėlimo ir transportavimo

mechanizmais, jų remontas, gaisrų gesinimas, užkrečiamų ligų pavojus ir kita. Esu įsitikinusi, kad visų šių veiklų kontrolės iš darbuotojų saugos pozicijų tikrai neužtikrins vienas DSS komitetas prie VMU administracijos ar vienas DSS specialistas padalinyje. Minėtiems tikslams įgyvendinti kiekviename VMU regioniniame padalinyje DSS komitetas yra tiesiog būtinas.

Steigiant DSS komitetus padaliniuose, Lietuvos miško ir miško pramonės darbuotojų profesinių sąjungų federacijai priklausančios profesinės sąjungos į juos deleguotų tikrai kompetentingus savo atstovus, nes norint sukurti ir išugdyti veiksmingą darbuotojų saugos ir sveikatos kultūrą, reikalingos ne tik vadovų, bet ir darbuotojų pastangos. Turime suprasti, kad geros ir saugios darbo sąlygos – svarbi motyvavimo priemonė.

Skirkite paramą LMPF

Gyventojų pajamų ir turto deklaravimas sudaro gerą progą prisidėti prie Lietuvos miško ir miško pramonės darbuotojų profesinių sąjungų federacijos, atstovaujančios ir ginančios Valstybinių miškų urėdijos ir kitų su miškininkystės ir medienos perdirbimu bei baldų gamyba susijusių įmonių darbuotojų interesus, stiprinimo.

Tai galite padaryti papildomai neišleisdami nė cento, tam paskirdami dalį 2019 m. sumokėto pajamų mokesčio.

Iki 1,2 proc. šio mokesčio Jūs galite paskirti pasirinktiems įvairiems paramos gavėjams, iki 0,6 proc. – politinėms partijoms ir dar **0,6 proc. – profesinėms sąjungoms ar jų susivienijimams**, t. y. profesinės sąjungos nekonkuruoja su kitais Jūsų remiamais paramos gavėjais.

Šiemet tai galite atlikti iki liepos 1 d., elektroniniu būdu prisijungę prie Elektroninio deklaravimo sistemos (EDS) ir susiradę prašymo formą *FR0512*. Ten užpildykite savo duomenis, nurodykite gavėjo tipą 3, įveskite LMPF įmonės kodą 190581435 ir nurodę mokesčio dalies dydį 0,6 proc., taupydami laiką ateičiai, skirkite jį iki 2022 metų mokesčio laikotarpio. Jeigu jau anksčiau esate pateikę prašymą mus paremti ilgesniam mokesčiniam laikotarpiui, jo papildomai tikslinti nereikia.

Jei neturite galimybės pateikti prašymo internetu, galite įteikti popierinę prašymo formą tiesiogiai Valstybinės mokesčių inspekcijos skyriui arba nusiunčiant ją paštu į Valstybinę mokesčių inspekciją adresu: Neravų g. 8, 66257 Druskininkai.

**Dėkojame už paramą. Veiksmas paprastas, o nau-
da – abipusė!**

LMPF valdyba

Rugsėjo 17 d. 10 val. Mašnyčiose, Druskininkų sav.

PARODA-SEMINARAS „MIŠKININKYSTĖ SAUGOMOSE TERITORIJOSE“

PROGRAMA

1. Ar reikia tobulinti Lietuvos miškų skirstymą į miškų grupes?
2. Ūkininkavimas ES svarbos miškų buveinėse. Iššūkiai ir galimybės.
3. Ar reikia tobulinti miškų atkūrimo, įveisimo, ugdymo ir kirtimo technologijas?
4. Kokią techniką racionaliausia naudoti tvarkant saugomų teritorijų miškus?
5. Alternatyvūs miškininkavimo būdai: ko mus gali išmokyti Sintra (UNESCO, Portugalija) pavyzdys?
6. Miško darbų technikos pristatymai

Tel. 8 699 32532, e. p. miskininkas.eu@gmail.com

Rengėjai: www.miskininkas.eu

Partneriai:

Valstybės saugomų teritorijų tarnyba, KMAIK, VDU EMF, žurnalas „Mūsų girios“

VYTAUTO DIDŽIOJO
UNIVERSITETO
ŽEMĖS ŪKIO
AKADEMIJA

**MŪSŲ
GIRIOS**

Draugai: LMŽSA, PMSA, MDRA, Lietuvos gamtos fondas, Dzūkijos nacionalinis parkas

Knygą įsigyti galite parašę žinutę e. p. miskininkas.eu@gmail.com

Knygos
kaina
20 Eur.

ŽODIS SKAITYTOJUI

Pasaulis niekada nebebus toks, koks buvo. Dūsauja jautresnių sielų pandeminiai negrupiokai. Ech, greičiau jis būtų kitoks! Padūsauju ir aš.

Anądien vėl skaičiau „Meistrą ir Margaritą“ ir į pliką, grupinę makaulę cvaktelejo durna mintis. Meistram ir vėl juodos dienos. Perfrazuojant vieną garsų posakį, ekspertų ir žinovų iki bambos, o meistras – kur ne kur... Nuo žilos senovės laikų meistru netapsi piemeniu ar šiaip pastumdėliu nepabuęs. Tada dar ir *gizelio* diršėtos ir ašakotos duonos ne vieną padžiūvusį kriaukšlį reikėdavo sugrauzt. O, ir meistru patapus, ant laurų ilgai nepamiegosi. Nuosavas *gizelis* tik ir tyko, kada snūstelsi.

Kas gimdo ir kaip tampama ekspertu, man iki šiol tamsus miškas. Glumina jų gausybė. Net atmetus šventosios kašės nerealizuotų trenerių armiją. Kiekvieno politiko skirtingos tonacijos po kelis.

Gausios ir kiekvieno dar gyvo nabago prigimtinio refleksio – valgymo žinovų gretos. Tik klausykis jų patarimų, ką ir kaip kramtyti (bedančių mitybos ekspertai atskiri) ir tikrai ištempsi iki padidintos rizikos amžiaus.

Smagūs ir vaikų darymo ekspertų pagraudenimai. Vieni jų moko ką reikiai daryti, kad darant vaiką, nepridarytum vaikų, kiti, gi, atvirkščiai.

Pasirodo, kad net išmanančių lankus Marijos žemėje netrūksta. Itin gausios ir nesiliauja augti motušės gamtos visų reikalų išmanėlių gretos. Na, bet tai savaime suprantama. Jeigu politiką, sveiką mitybą, vaikų darymą, nekalbu apie *kašę*, išmano visi – tai varną atskirti nuo juodvarnio ar kovarnio yra misija neįmanoma irgi beveik visiems.

Darbas meistrą giria. O ekspertą? Meistrai aria, kad sviesto ant duonos užsiteptų. Ekspertai gi, skelbiasi vargstą tik dėl Šventosios Idėjos.

Ir čia man nušvito. Žinot gi. Man taip būna. Juk jau baigiam atvargt profesionalų valdžią! O ką?! Imkim ir pasidarykim ekspertų vyriausybę.

Žiūrim, ką turim. Štai *Delfi* pristato potencialų aplinkos ministrą. Ponas dezinfekcinių paslaugų įmonės atstovas (ekspertas) siūlo panacėją nuo erkų. Sic! „Reikėtų sumažinti gyvūnų migraciją: laukinių (graužikų, paukščių, zuikių, šernų, briedžių ir t. t.) ir naminių (šunų, kačių ir kt.). Erkės migruoja gyvūnų pagalba.“

Bet kuris Gamtos apsaugos asociacijos „Baltijos vilkas“ ekspertas, kaip nu-lietas žemės ūkio ministras. Niekas už juos geriau negano avių ir ožkų. O štai jų lyderis drąsiai galėtų būti ekonomikos ir inovacijų ministru. Naujausia jo inovacija – nauja vilkų rūšis. Komentuodamas incidentą Ukmergės rajone, kai vilkas užpuolė ūkininką, ponas vilkų ekspertas pareiškė: „Tačiau yra tokia drąsių vilkų rūšis, kurie nesišalina žmogaus ir gali užpulti“ (*15min.lt*).

Tinkamų į kultūros ministrus nors vežimu vežk, todėl ne tik ministrą ekspertą, bet ir visą ekspertų ministeriją galim turėti. Tam geriausiai tiktų šventoji miško ir jo sengirių sergėtojų brolija. Leiskim jiems pakelti nustumusią mūsų kultūrą. O kur tu rasi geresnę vietą atsikratyti kultūringais žmonėmis. Esi kultūringas, tai ir sėdėk miške, ir žiūrėk, kaip Dievulio vabalėliai graužia pūvančius Eglužę, žalčią karaliene, ir jos sūnelį Ažuolą.

Sakot trūksta dar krašto apsaugos, vidaus reikalų ir finansų. Taigi dar visą vasarą turim. Smagios vasarėlės.

Eugenijus TIJUŠAS

(tęsinys, pradžia 4 nr.)

Miškų ūkio ministerija pertvarkė valstybinius medžioklės ūkius pagal tuometines miškų urėdijų ribas. Materialiniai nuostoliai buvo didžiuliai: vien buvusiam Šunskų valstybiniame medžioklės ūkyje apleistas fazanynas, antynas, daugelis kitų objektų, liko nepanaudotas valstybės turto fondui perduotas nebaigtas administracinis pastatas. Žinoma, bendro šalies ūkio pertvarkymo, įmonių ir kolūkių ardymo, pastatų ir statinių griovimo fone šie nuostoliai dabar neatrodo tokie tragiški.

Miškininkai, kaip ir reikėjo tikėtis, mažiausiai rūpinosi smulkiaja laukų fauna. Nemažai laukuose buvusių valstybinių medžioklės plotų perdavė vietos medžiotojams, visą dėmesį sutelkdami „aukso kasykloms“ – 1989 m. prasidėjusiam komercinės medžioklės turizmui.

Turėdamas nemažą profesionalios medžioklės patirtį, žinodamas vokiečių kalbą ir būdamas šiek tiek žinomas Vakarų Vokietijoje, prasidėjus medžioklės turizmo organizavimui, atsідūriau įvykių centre. Ruošiau pirmųjų šių medžioklės kainininkų projektus, dalyvavau Miškų ūkio ministerijos atstovų ir pačios pirmosios „atradusios“ Lietuvą medžioklės tarpininkavimo firmos „Hubertus“ savininko dr. Gerd Ruisinger derybose, kurios vyko Punios šile, miškininkų poilsio namelyje, supažindinau užsieniečius su medžioklės plotais. Įdomu prisiminti, kad dr. G. Ruisinger Kalniškės miško aptvare sumedžiojo mufloną, ir tai buvo pirmasis žvėris, už kurį užsienietis sumokėjo.

Šią nelengvą pradžią aprašiau straipsnyje „Medžioklės turizmas – nueitas etapas“ („Medžiotojas ir medžioklė“, 2011 m., Nr. 6).

Miškininkams nepakako perimtų valstybinių medžioklės ūkių miškų plotų: daugelyje miškų urėdijų buvo išskirti nauji komercinės medžioklės plotai, paimant dalį valstybinių miškų plotų iš vietos medžiotojų. Išsvajotas Lenkijos pavyzdys tapo pilka realybe.

Čia ir išryškėjo mano straipsnyje „Norai dideli...“ išskaičiuotos bėdos – visų pirma, kvalifikuotų specialistų trūkumas. Greitai jų paruošti nebuvo paprasta. Todėl imtasi kelti jau dirbančių miškininkų kvalifikaciją: net trys grupės po 20–30 žmonių mokėsi trumpalaikiuose kursuose medžioklės mokykloje Vokietijoje, Tiuringijoje; įvesta nauja, specialiai vadovavimui užsieniečių medžioklėms, medžiotojų vadovo kvalifikacija.

Šių darbų verpete aktyviai sukosi buvęs Šunskų valstybinio medžioklės ūkio vyr. medžioklės žinovas Kęstutis Pėtelis, kurį laiką dirbęs Miškų ūkio ministerijos Medžioklės ūkio skyriaus viršininku, vėliau perėjęs į pedagoginį bei mokslo tiriamąjį darbą Žemės ūkio akademijoje.

Drastiškas žvėrių skaičiaus mažinimas, nesutarimai su LMŽ draugija sudarė prielaidas medžioklės ūkio kontrolę perduoti Aplinkos apsaugos departamentui, bet valstybiniai medžioklės plotai liko miškininkų žinioje. Juose toliau vyko komercinės užsieniečių medžioklės.

Šių medžioklių ekonominius pagrindus pakirto miškininkų vykdytas staigus ir nekvalifikuotas žvėrių skaičiaus

Valstybiniai medžioklės plotai

ALGIMANTAS KAMIČAITIS

mažinimas, nuo kurio ypač nukentėjo užsieniečių labiausiai pageidaujamas žvėris – briedis. Šernų kaimenės, pagrindinį medžioklių su varovais objektą, nusiaubė kiaulių maras. Teko prisiminti, kad komercinės medžioklės įkainiuose buvo numatytos ne tik solidžios sumos už sumedžiotus žvėris, bet ir netęsybos nesėkmingos medžioklės atveju. Pagal europinius standartus sėkminga medžioklė su varovais būna tada, kai vieno medžiotojo medžioklės dienai tenka 1,2 sumedžioti žvėries.

Visą medžioklės turizmo problematiką žinojau iš Vokietijos medžiotojų spaudos. Praktinė technologija irgi buvo gerai žinoma: dešimtmetį tauriųjų elnių patinai Punios šile buvo medžiomami tik man privedant medžiotoją ar prišaukiant elnią. Sėkmingiausios buvo trofėjinių tauriųjų elnių medžioklės – nei vienas užsienietis, atvažiavęs į Punios šilą sumedžioti elnio, negrįžo tuščiomis. Žinoma, kai „aukščiau sėdintys“ atsiųsdavo medžiotojus, panorėjusius tų žvėrių, kurių mažai turėjome – stirninių ar šernų, sėkmę užtikrinti nebuvo lengva.

Kiekvieno žvėrelio sumedžiojimą „parduoti“ užsieniečiui nebuvo nei tikslinga, nei įmanoma. Reikėjo naikinti plėšrūnus, reguliuoti paklausos neturincių žvėrių skaičių. Todėl kiekviena miškų urėdija tvirtino savus kainininkus vietos medžiotojams. Atsirado piktnaudžiavimo galimybės...

Tauriųjų elnių ragų norėjo ne tik užsieniečiai. Miškų urėdijoje dirbant medžioklės žinovu, miškų urėdas netgi raštu siūlė man girininko pareigas, kad būčiau kuo toliau nuo Punios šilo ir netrukdyčiau naujų medžioklės šeimininkų nelabai komercinėms medžioklėms...

Šalyje įvedus normalią valiutą, atsirado oficiali (pagal tuos pačius įkainius) galimybė ir Lietuvos medžiotojams medžioti valstybiniuose medžioklės plotuose. Tačiau neigiamą įtaką darė ir tebedaro kultūriniai skirtumai. Jei atvažiavęs užsienietis medžiodavo pagret keletą dienų, tai „naujas lietuvis“ reikalaudavo stebuklo per vieną vakarą. Todėl blogėjo sumedžiojimo kokybė, tuo pačiu ir ekonominiai medžioklių rezultatai.

Mažėjant medžioklės plotų produktyvumui, vis daugiau buvusių komercinių, pervadintų profesionaliai tvarkomais medžioklės plotais, buvo privatizuojama. Liko tik patys produktyviausi ir tik tokiose miškų urėdijose, kuriose buvo racionaliausiai tvarkomasi. Silpnėjo vadovaujanti ir kontroliuojanti grandis – nepotizmo skersvėjai išpustė iš Aplinkos ministerijos apie žvėris ir medžioklę daugiau išmanančius biologus. Po visų reorganizacijų neliko kvalifikuoto vadovavimo ir iš Valstybinių miškų urėdijos.

Atsitiktinai sužinojęs, kad Valstybinių miškų urėdija reikalauja per mėnesį Punios šile (2,2 tūkst. ha medžioklės plotų) organizuoti 4 medžiokles su varovais, supratau, kad medžioklę ten dabar tvarko žmonės, kuriems ir žvėrys, ir medžioklė nelabai rūpi...

Viename savo straipsnyje esu delikaciai pajuokavęs: kas galėtų paneigti, kad Sąjūdžio priešaušryje didžiausi jo aktyvistai susitarė, jog netaps populiarūs, jei nekovos su sovietinės nomenklatūros privilegijomis. Didžiausia privilegija nuspręsta paskelbti medžioklę ir prieš ją pradėti negailestingą kovą. Nors sovietinės nomenklatūros seniai ne-

liko, bet stebėtinu atkaklumu ir nuoseklumu toliau formuojamas neigiamas požiūris į medžiotojus ir medžioklę. Savaimė kyla paprastas klausimas: kas visa tai užsako ir finansuoja?

Žiniasklaida nepastebi iš sovietmečio paveldėtų, išsaugotų ir pagausintų šiandieninės nomenklatūros privilegijų, uždarų organizacijų, vienijančių daugelį valdžia-žmonių, tačiau jei kas nors iš jų susitinka medžioklėje, iškyla baisus pavojus demokratijai, nusižengimas viešumui.

Juokinga, tačiau iš gausybės straipsnių, telelaidų apie šiuos metus pradžioje Lietuvoje išgarsėjusios stumbrės nušovimą neprisimenu to nevyklio medžiotojo vardo ir pavardės, o štai, kad jis politiškai yra „valstietis“, įkalta kietai. Net ir paprastas medžiotojo nusižengimas virsta patogia proga kai kam politikuoti...

Tapo madingi ir keisti pasamprotavimai: esą medžioklės ūkio tvarkymas nebūdinga valstybės funkcija, o medžioklės plotai valstybei iš viso nereikalingi. Kaišiojami iš kažkur ištraukti užsienio pavyzdžiai. Neatsitiktinai rašau „iš kažkur“, nes gerai žinau, kad Vokietijos, Austrijos, Šveicarijos valstybiniuose miškuose medžioklė irgi yra valstybinė, taip pat ir didelėje Lenkijos valstybinių miškų dalyje. Deja, kai kuriose posovietinėse šalyse medžioklė jau „išprichvatizuota“ ir kai kur komercinės medžioklės organizuoja mafijos struktūros. Tai gali tapti pavyzdžiu Lietuvai, nes jau paskelbta, kad Aplinkos ministerija atsisako valstybinių medžioklės plotų.

Jei paanalizuosime Lietuvoje paskutinių mėnesių žiniasklaidą, susidaro įspūdis, kad bent keturis penktadalius Aplinkos ministerijos sprendžiamų problemų sudaro medžioklė. O realiai – gal kokią pusę procento?

Todėl valstybinių medžioklės plotų privatizavimą Lietuvoje laikyčiau didele žiniasklaidos (ypač jos užsakovų) pergale. Vienaip ar kitaip tuos plotus pasidalijus, išaiškės, kas, suvalkietiška tarant, „užpirkto mišias“.

VYTAUTO KNYVOS nuotrauka

Medžioklės tvarkymo konsultacinės tarybos siūlymai

Gegužės 22 d. nuotoliniu būdu surengtas Medžioklės tvarkymo konsultacinės tarybos išplėstinis posėdis, kuriame priimta svarbių rekomendacijų siūlymų:

- medžiotojų saugaus elgesio medžioklėje žinių patikrinimas turėtų vykti kas 3 metus;
- medžiotojams statant medžioklės bokštelį reikalinga ir sutartis su žemės ir miškų savininkais;
- suvienodinti tauriųjų elnių ir briedžių patinų medžioklės terminus;
- siūlyti Aplinkos ministerijai nustatyti briedžių patinų leistiną medžiojimo terminą nuo rugpjūčio 15 d. iki gruodžio 15 d., o tauriųjų elnių patelių leistiną medžiojimo terminą nuo rugsėjo 15 d. iki sausio 15 d.;
- atsisakyti stirnų ir danielių limitų, o stirninus leisti medžioti nuo gegužės 1 d.;
- nutraukus sužeisto gyvūno (saugomos rūšies) kančias, medžiotojai, suderi-

nus su aplinkosaugininkais, galėtų pasiimti produkciją;

- bendru sutarimu nutarta siūlyti Aplinkos ministerijai kartu su AAA ir AAD papildomai reglamentuoti galimybę medžioklės plotų naudotojui pasiimti medžiojamąjį gyvūną, kuriam nenustatytas leistas medžiojimo terminas, kai nutraukiamos sužaloto arba akivaizdžiai sergančio tokio medžiojamojo gyvūno kančios (papildomas patikrinimas, leidimas ar pan.), tačiau atkreipti dėmesį, kad tokio gyvūno dalys negali būti laikomos medžioklės trofėjais;

- siūlyti Aplinkos ministerijai leisti naudoti prožektorius medžiojant lapas, invazinius žvėris tykojimo būdu arba ieškant sužeistų žvėrių, tačiau nustatyti leistiną tokio medžioklės būdo terminą;

- sutarta patikslinti terminą kas yra *trukdymas medžioti*.

Bendrusitarimupasiūlyta Aplinkos ministerijai sudaryti darbo grupę iš suinteresuotų pusių atstovų ir detalios reglamentuoti medžiojimą saugomose teritorijose. Nutarta, kad iki darbo grupė pateiks pasiūlymus svarstyti Tarybai, palikti iki aplinkos ministro 2020 05 08 įsakymo įsigaliojimo buvusį reglamentavimą medžioklės tamsiu paros metu su šunimis. Iki kito Tarybos posėdžio turėtų būti išdiskutuotas šis klausimas ir pateiktas Aplinkos ministerijai siūlymas, kaip turėtų būti reglamentuojamas toks medžioklės būdas (leistas medžiojimo šiuo būdu terminas, kiek šunų, kokių veislių gali turėti 1 medžiotojas ir kiti reikalavimai).

Priminsime, kad šios konsultacinės tarybos priimti nutarimai, siūlymai yra rekomendacinio pobūdžio aplinkos ministrui.

MG inf.

Viskas dirbantiems ir besiilsintiems miške – Viskas vienoje vietoje

► IŠKLAUSYSIME

► PAKONSULTUOSIME

► PARINKSIME GERIAUSIĄ, KOKYBIŠKIAUSIĄ IR PIGIAUSIĄ

► OPERATYVIAI ATVEŠIME TIESIAI PAS JUS, O JEI REIKIA IR Į MIŠKĄ

UAB „MMC Forest“

Nausodžio k.,
Vėžaičių sen.,
96215 Klaipėdos r.
Tel. 8 673 51506
El. paštas info@mmc.lt
www.miskui.lt

MULTI-TALENTINGA. VISŲ TIPŲ KIRTIMO DARBAMS

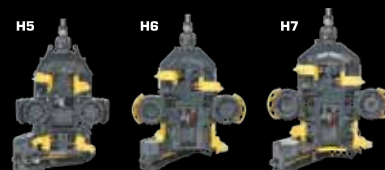
COBRA – PATIKIMA IR EKONOMIŠKA MEDKIRTĖ, TINKAMA TIEK RETINIMO DARBAMS, TIEK PLYNIEMS KIRTIMAMS.

- Paprasta hidrauline sistema - 210 cm³ hidraulinis siurblys.
- Didesnę galią, net dirbant mažomis apsukomis užtikrina galingas 6 cilindry, 210kW Mercedes-Benz dyzelinis variklis.
- Galinga ir patikima strėlė C44+. Kėlimo momentas – 250 kNm
- Dar didesnis pravažumas nelygiose vietose. Ratų trauka – 185 kN
- Strėlė su 2 posūkio varikliais. Dar daugiau jėgos – iki 57 kNm. Tikslusis bei švelnesnis darbas su mažiau smūgių.
- Didesnis stabilumas ir produktyvumas, mažesnis slėgis į gruntą bei jo gadinimas.

COBRA

PJOVIMO GALVUTĖS

Pagal Jūsų poreikius montuojamos skirtingo tipo pjovimo galvutės. H5 ir H6 galimas siekis – net 11 m., H7 maksimalus siekis – 10 m.

Baltic Agro

Oficialus PONSSE atstovas Lietuvoje

ATSARGINĖS DALYS:
Kaunas: +370 614 03734
Vilnius: +370 693 72824

SERVISAS: +370 700 55100

Panevėžys: +370 693 83638
Šiauliai: +370 616 80544
Plungė: +370 693 72824

Miško technikos pardavimas: +370 610 27218

TOBULIEMS NAMAMS

ŽOLIAPJOVĖ 115iL su
akumuliatorium BLi10
ir įkrovikliu QC80

- 50 EUR

€ 249
€ 299

ŽOLIAPJOVĖS 115iL IR GYVATVORIŲ
ŽIRKLIŲ 115iHD45 RINKINYS
su akumuliatorium BLi10 ir įkrovikliu QC80

TAUPOTE
178 EUR

€ 399

UNIVERSALI KRŪMAPJOVĖ
535iFR su įkrovikliu QC500 ir
akumuliatoriumi BLi300

€ 979

NAUJIENA

TAUPOTE
168 EUR

Husqvarna
IR TU PASIRUOŠĘS